



Plaiuri Săcelene

Revistă editată de Asociația "IZVORUL" - Săcele,
înființată în anul 1922 și înregistrată
la Judecătoria Brașov,
sub nr. 15553/8.03.1994
Președinte de onoare Ec. Dumitru Voinea

V R E M

să răscolim trecutul celor ce-au cutreerat pământul românesc
să înfățișăm *prezentul* văduvit de *măreția trecutului*
să despiciăm drum nou prin vremuri *Săcelelor* de mâine și
să contribuim cu toată puterea noastră de muncă tinerească
la ridicarea acestor plaiuri mocănești

VICTOR TUDORAN
Plaiuri Săcelene, 1934



REMEMORAREA
DRUMULUI BRÂNZEI LA
O STÂNA MOCANEASCA
ȘI PETRECEREA ALATURI
DE PREIETENI DRAGI
AU FOST PRINCIPALELE
PUNCTE DE ATRACȚIE ALE
BALULUI PLACINTELOR,
EDIȚIA 2016

ANUL XXIX (Serie nouă),
Trimestrul I, 2016,
Nr.87



Plaiuri Săcelene

apare trimestrial

MEMENTO

“După ce o veți citi, păstrați revista în casa voastră. Oricând o veți găsi, vă va face plăcere, fiindcă vă reamintește oameni și locuri scumpe vouă și părinților voștri.”

Cuprins

In memoriam

O ÎNCERCARE DE REMITIZARE A ISTORIEI SATELOR SĂCELENE, Ștefan Casapu	3
DIN ÎNVĂȚĂTURILE BUNICII CĂTRE NEPOTUL SĂU, Sorin Vintilă Nicolaescu	5
O FILĂ DIN ISTORIA BISERICII "SF. ADORMIRE" DIN SATULUNG, Dorin Ghișoiu	7
POSTUL. TIMPUL IERTĂRII PERMANENTE, Șerban Raul Valer	8
ÎN AMINTIREA UNUI SĂCELEAN ADEVĂRAT, Horia Bârsan	9

Cultura

ALTE FEȚE ALE PERSONALITĂȚII POETULUI OCTAVIAN GOGA (1881-1938), Florica Lupu	10
TEATROLOGIA ONTOLOGICĂ A LUI DARIE MAGHERU, Nicolae Munteanu	11

Opinii

IX. CRONICA EȘECURILOR: EȘECUL SISTEMULUI JURIDIC, Nicolae Munteanu	12
ALEGERILE – MĂSURĂ A RESPONSABILITĂȚII NOASTRE CIVICE, Traian Florea	14

Tineri

CHOUX À LA CRÈME, Alexandra-Giorgiana Banciu	15
--	----

Actualitatea

OMAGIERI LA SĂCELE, Horia Bârsan	16
EPISCOPUL ACADEMICIAN NICOLAE POPEA, Gheorghe Munteanu	17
"DRUMUL BRÂNZEI", Dorel Cerbu	17
BALUL NOSTRU, Dumitru Voinea	19
PLĂCINTE CU SUFLET, Dana Crăciunescu-Schaapman	20
POVESTE DIN STEPHANSHAUSE, Mădălin Iacob	20
SCRISOARE DESCHISĂ DIN PARTEA COMITETULUI DE PĂRINȚI DE LA ȘCOALA GENERALĂ "FRAȚII POPEA", Mădălin Iacob	21

Sport

PREZENȚE SĂCELENE PE HARTA MONDIALĂ A SĂRITURILOR CU SCHIURILE, Gheorghe Băilă	21
--	----

DREPTUL LA REPLICĂ

O ÎNCERCARE DE REMITIZARE A ISTORIEI SATELOR SĂCELENE



Domnul Nagy János, profesor de istorie, concitadinul nostru, este, pentru cei care n-au știut, și un cunoscut polemist în hebdomadatul de limbă maghiară *Brassói Lapok*.

Domnia Sa a publicat un articol intitulat *Corectare*¹ despre cercetarea mea privind toponimicele din Săcele.² La dascăli corectarea este o deformare profesională, dar să trecem peste acest amănunt. În fond mi se pare foarte normal ca să mi se rectifice eventualele erori comise, bineînțeles când este cazul. N-am auzit nici un istoric care să pretindă că ar fi ajuns în posesia adevărului absolut. După cum bine se știe istoria este o știință, iar în știință nimeni nu deține întregul adevăr. Putem vorbi doar de adevăruri parțiale. Istoricul francez Paul Veyne chiar a subliniat că rigoarea istoriei se situează în primul rând la nivelul criticii.³ În toată lumea istoria se scrie și se rescrie în permanență de către fiecare generație pe baza cercetării documentelor scrise, iar acolo unde acestea lipsesc pe baza documentelor lingvistice, adică a toponimelor în primul rând, dar nu numai. M-am bucurat când am văzut titlul articolului, bănuind că domnul profesor a descoperit ceea ce era de modificat.

Singura problemă este că domnul Nagy János nu și-a propus să corecteze eventualele mele erori, așa cum sugerează titlul propriului articol, ci s-a gândit să-mi desființeze studiul prin două pseudoargumente (ca să folosesc un eufemism elegant).

În introducerea îmi atribuie o afirmație pe care eu nu am făcut-o! Susține, nici mai mult și nici mai puțin, că analizând toată bibliografia istorică n-am dat credit decât teoriei originii daco-romane a tuturor toponimelor analizate (Timiș, Târlung, Baci, Turcheș, Cernatu, Satulung, Vaida și Bolnoc) fără să aduc nici o dovadă și de fapt nici nu aș fi putut aduce dovezi din moment ce se cunosc numai 160 de cuvinte de origine dacă, din care este foarte greu de tras vreo concluzie despre structura unei limbi. Asta ca și cum eu m-aș fi ocupat de structura vreunei limbi! Este un caz tipic de manipulare. Iei un adevăr, în cazul nostru cele 160 de cuvinte românești care provin din limba traco-dacă, și-l amesteci cu toate fanteziile care îți trec prin cap.

În primul rând eu, n-am afirmat despre nici un toponim din Săcele că ar fi daco-roman. Ba mai mult, am amintit și de exceplele unor istorici români care au susținut existența unor toponime săcelene datând din perioada latinofonilor daco-romani. Doar despre hidronimul Timiș am susținut că datează de pe vremea dacilor. E drept că despre unele toponime, deci nu toate, am afirmat că sunt românești, dar în nici un caz nu am spus că acestea provin din epoca latinofonilor daco-romani. Una-i una, alta-i alta. Și nu numai că am afirmat, dar am și demonstrat. Latinofonii daco-romani sunt protoromâni⁴ și nu români.

La vârsta domnului profesor nu mai putem vorbi de un teribilism adolescentin. Dar în perioada în care a fost electrician la Uzinele de Autocamioane Brașov sau în perioada studiilor universitare la Cluj-Napoca ar fi putut să pună în practică o asemenea atitudine și să polemizeze cu academicianul ungar Kiss Lajos (1922 - 2003), care a demonstrat că numele râului Timiș (Tömös) din județul Brașov provine din cuvântul dac *thīb-h-isjo*, și cu lingvistul brașovean Árvay József (1916 - 1975), din anul 1953 directorul Arhivelor de Stat Sfântu Gheorghe, care a avut curajul la Cluj să susțină, în anul 1943, în perioada dictatului de la Viena, că Purcăreni, Cernat și Slon sunt sate întemeiate de români. După cum ați constatat, citind articolul meu², cei doi lingviști au avut dreptate. Domnul Nagy János este de altă părere, e dreptul dumnealui, numai că nu-și susține ideile cu absolut nici o dovadă de ordin lingvistic.

Țin să-i amintesc domnului profesor două aspecte pe care

văd că nu le cunoaște. Pe de o parte, așa cum au fost asimilați dacii, la fel au fost asimilați și etruscii și celții și galii și ibericii (cu excepția bascilor), astfel că acolo unde populațiile locale au fost asimilate în întregime, avem limbile romanice, neolatine: italiana, sarda, franceza, spaniola, portugheza, catalana, romanșă și româna. Despre limba galilor, de exemplu, știm la fel de puțin ca și despre limba dacilor.⁵ Pe de altă parte, indiferent de numărul cuvintelor de origine traco-dacă din limba română, latinofonii daco-romani sunt atestați prin documentele pe care le-am prezentat în articolele mele apărute în revista *Plaiuri Săcelene* numerele 85/2015² și 86/2015.⁶ Se pare că domnul Nagy János nu a învățat că istoria se scrie pe bază de documente și nu pe bază de povești ... nemuritoare! Am folosit termenul de latinofoni daco-romani pentru a-i deosebi de latinofonii sud-dunăreni.

Cel de-al doilea pseudoargument folosit de domnul profesor provine din finalul documentului emis de regele Ungariei, Ludovic I de Anjou, la Cluj, în data de 16 mai 1366, prin care acesta donează comitelui Stanislau satele săcelene dacă nu se va face nici o împotrivire. „*Iar pe împotrivitori, dacă vor fi, să-i cheme de față cu sus-zisul comite Stanislau, înaintea noastră, la sorocul cuvenit, ca să dea seama de temeiul împotrivirii lor. Și după aceasta, să ne faceți cunoscut în scris, [și] întocmai, desfășurarea acestei dări în stăpânire sau numele împotrivitorilor și al celor chemați, împreună cu sorocul hotărât.*”

Domnul Nagy trage următoarele concluzii:

- regele a donat sate ungurești și nu sate românești (Această afirmație, la fel ca și următoarele, nu e nici argumentată și nici dovedită în nici un fel!);
- dacă satele erau locuite de români, aceștia de ce n-au făcut nici o împotrivire?
- nici ungurii și nici românii nu s-au împotrivit;
- unde erau dacii locali (sic!) și românii, din moment ce n-au întreprins nimic în anul 1366?
- în anul 1366 pe meleagurile noastre nu a existat nici un sat, cele patru sate s-au format mult mai târziu.

Iată și concluzia finală. Despre ce vorbesc eu, Ștefan Casapu? Răspunsul Domniei Sale: Despre nimic.

În ciuda a ceea ce susține domnul profesor Nagy János, eu cred că am vorbit totuși despre ceva! Și încă la modul serios.

Am stat și m-am crucit! Ba sunt sate, ba nu sunt sate! Ar fi fost bine să se hotărească! Orice istoric ar trebui să-și dea seama că o moșie (posesiune) care nu era locuită în evul mediu, adică nu exista un sat acolo, nu avea absolut nici o valoare fără țărani care-l munceau.⁷

De unde știe dacă cineva s-a împotrivit sau nu față de donația regală din 1366? Nu există absolut nici un indiciu și absolut nici o dovadă în acest sens. Dacă chiar au existat „împotrivitori” documentul respectiv s-a pierdut.

De unde știe dacă satele săcelene erau românești sau ungurești din moment ce n-a făcut nici o investigație lingvistică, iar în document nu se specifică nimic despre structura etnică a populației? Dacă se referă la cuvântul *fału* (sat în limba maghiară) prezent în toponimele săcelene din anul 1366, îi atrag atenția că nu trebuie să fi savant ca să-ți dai seama de exemplu că Cernat este un nume românesc și nu devine unguresc nici dacă îl traduci în ungurește în toponimul *Csernátfalva*, cu înțelesul de *satul lui Cernat*, la fel cum secuicul Dózsa György nu s-a metamorfozat în român dacă i s-a tradus numele în Gheorghe Doja, iar domnul inginer Traian Florea nu a devenit ungur pentru că domnul profesor Nagy i-a tradus numele sub forma *Virág*⁸ (floare în ungurește).

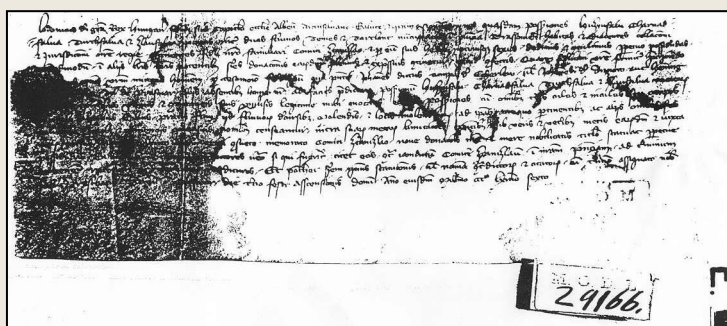
Vocala *-a* de la finalul elementului sufixal apare în trei din cele patru toponime din anul 1366: *Charnadfalua*, *Turchfalua* și *Zlanfalua* (după *Documenta Romaniae Historica*, C. Transilvania, vol. XIII, 1366-1370, Cluj-Napoca, 1994, p. 101-102) și *Csarnadfalua*, *Turchfalua* și *Zlanfalua* [după *Rechtslage des ehemaligen Törzburger Dominiums* (Situația juridică a fostului domeniu al cetății Bran), Kronstadt (Brașov), 1882, p. 3] care în limba română au semnificația de *satul lui Cernat*, *satul lui Turcu* și *satul vamei*. La cel de-al patrulea toponim (*Huzyufalu*) nu apare acest *-a* final ceea ce înseamnă că e vorba de un sat lung și nu de satul lui Lungu. Primele trei toponime nu sunt ungurești sub nici o formă. În cazul celui de-al patrulea (*Huzyufalu*) se poate discuta, dar nu e sigur. Am demonstrat că în perioada anilor 1350 - 1360 s-au stabilit primii unguri în satele săcelene,² probabil în Satulung. De la pastorul evanghelic Szeli József știm că un alt grup mult mai numeros a fost colonizat în satele săcelene după anii 1380, cu destinația de a apăra ca plăieși, în original „*plájások*”, atât cetatea Bran, cât și hotarele țării. Observați vă rog că ungurii sunt aduși aici ca paznici ai hotarelor, iar ei folosesc pentru asta un cuvânt, *plájász*, (plăieș) împrumutat de la românii pe care îi găsim aici.² Deci satele erau evident românești.

Se știe că în secolul al XIV-lea ungurii au început să traducă toponimia românească existentă în limba maghiară. De exemplu, toponimul *indagines Nicolai* (prisăcile lui Nicolai) de la 1211, a devenit *Miclosuara* la 1332, așa cum dovedesc documentele.⁹ Domnul Nagy face mare caz de documentul care îi convine, deși nu-l interpretează corect, dar nu ține cont de celelalte! Nu ne explică de ce satul din anul 1366 se numește *Charnadfalua* și nu *Zent Mihali* ca în anul 1456, dacă acest sat ar fi fost unguresc în anul 1366. Dacă satul a fost unguresc, de ce are un nume românesc?

Despre registrul taxelor ecleziastice, adică socotelile lui Iacob al lui Berengariu și Raimund de Bonofato, strângătorii dijmelor pe șase ani din Regatul Ungariei <1332-1337>, unde ar fi trebuit să apară eventualii locuitori unguri ai satelor săcelene și nu apar, și alte documente pe care eu le-am menționat în articolul meu,² nu spune nimic. Ce nu-i convine, domnul Nagy nu menționează.

Domnul Nagy nu a ezitat să maghiarizeze numele comiteiului *Stanislau* sub forma *Szaniszló*.¹ Numeroase documente pe care le-am prezentat² atestă fără echivoc că numele *Stanislau* era un nume românesc, dar toate aceste documente sunt ignorate în mod intenționat.

Regele Ludovic I a donat satele săcelene, adică satele românești, cum sunt numite ele în documentele Brașovului, unui român, comiteiului *Stanislau*, așa cum am demonstrat, tocmai pentru a evita orice împotrivire și pentru a-i atrage pe români. În acea perioadă românii au luat parte efectiv la exercitarea puterii centrale în Ardeal, ceea ce se pare că domnul Nagy nu știe sau se face că nu știe. Ei au participat la Congregațiile Generale ale Transilvaniei din anii 1291 și 1355 la care au fost prezente toate grupurile conducătoare (stările).⁷ Românii au început să fie înlăturați dintre grupurile care exercitau puterea numai după donația din anul 1366 fiindcă erau schismatici, adică ortodocși.



Ce mai încoace și încolo, acest articol¹ al domnului profesor n-are absolut nici o legătură cu știința, nefiind dovedit de nici un document. Tot ce a scris este o pură ficțiune și este de fapt un șiretlic cu aparență științifică. Miștocăreala cu dacii din secolul al XIV-lea este exact tichia de mărgăritar care mai lipsea!

Ceea ce face domnul Nagy în anul 2015 se numește remiterea istoriei satelor săcelene într-o perioadă în care istoricii au purces la demitizarea istoriei sau cu alte cuvinte la eliminarea clișeele care nu sunt susținute de documente.

Articolul meu² este un studiu științific. Nu am pretenția că eu dețin monopolul adevărului, dar cei care au alte păreri și vor să mă combată trebuie să vină cu argumente și cu dovezi științifice, documente scrise și documente lingvistice, și în nici un caz cu interpretări fanteziste ale unui document și eludarea tuturor celorlalte. Articolul domnului profesor¹ stârnește doar discuții sterile în rândul cititorilor care nu sunt familiarizați cu studiile istorice și lingvistice.

În anul 2014 domnul Nagy János m-a sunat la telefon și mi-a spus că a comandat și a primit contra cost de la arhivele din Budapesta documentul din 1366 mai sus pomenit și după aceea s-a dus la un preot catolic pentru a-i traduce textul din limba latină în limba maghiară. Vă dați seama de ridicolul situației? Domnia Sa a publicat o carte, *Istoria satelor săcelene între secolele X-XX*, în anul 2006, dar n-a citit documentul prin care satele săcelene au fost atestate pentru prima oară! O mai mare superficialitate vă puteți imagina? Dacă ar fi un caz izolat, să zicem că am putea trece cu vederea. Se mai întâmplă. Numai că domnul Nagy recidivează.

Vă mai aduceți aminte de târboiul pe care l-a făcut după apariția lucrării *Multiculturalitate și Interculturalitate în cele 7 Sate Săcelene*¹⁰? A publicat și atunci un articol în *Brassói Lapok*¹¹ intitulat „*Poveste țigănească*” despre cele Șaptesate în care a susținut cu tărie, stăpân pe sine, că istoria țiganilor din Săcele este prezentată în mod eronat. Țigani (sic!), a susținut domnul Nagy, s-au stabilit aici în jurul anilor 1900, când un agricultor maghiar înstărit a așezat două familii pe malul pârâului Gârcin, iar ulterior aceștia s-au înmulțit.

Toate bune și frumoase, dar și de această dată domnul profesor a dat cu băta în baltă. Ar fi fost necesar și suficient să se documenteze așa cum face orice istoric. Dumnealui a preferat să scrie după ureche, adică anapoda. Dacă ar fi consultat documentele, ar fi aflat că în perioada anilor 1760-1765 trăiau în satele săcelene 158 de țigani (sic!). În anul 1799 numărul lor a ajuns la 460, iar la recesământul de la 1838-1839 erau 813 țigani.¹² Iată dovada unei superficialități și mai crase a domnului Nagy János.

Concluzia care se impune este una singură: ungurii au avut o istorie glorioasă și nu au nevoie să fie făcuți de rușine de cineva care nu își cunoaște meseria.

Ștefan Casapu

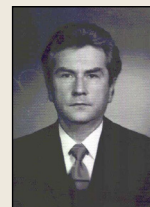
Note bibliografice

- ¹ Nagy, János - *Kiigazítás*, în „Brassói Lapok”, nr. 50 (1350) din 17.12.2015, p. 16
- ² Casapu, Ștefan - *Contribuții la deslășuirea semnificației istorice a toponimelor din primele atestări documentare despre satele săcelene*, în „Plaiuri Săcelene”, nr. 85, tirm. III, 2015, p. 4-10
- ³ Veyne, Paul - *Cum se scrie istoria*, București, 1999, p. 21
- ⁴ Pop, Ioan-Aurel - *Istoria românilor*, ediția a 2-a, București, Chișinău, Cluj, 2011, p. 37-40
- ⁵ Alexe, Dan - *Dacopatia și alte rătăcirii românești*, București, 2015, p. 65-68
- ⁶ Casapu, Ștefan - *Noi dovezi privind originea sud-dunăreană a mocanilor săceleni* în „Plaiuri Săcelene”, nr. 86, tirm. IV, 2015, p. 4-5
- ⁷ Pop, Ioan-Aurel - *Din mâinile românilor schismatici ... Românii și puterea în Regatul Ungariei medievale (secolele XIII-XIV)*, București, 2011, p. 230, 4 și 364
- ⁸ Nagy, János - *Egy négyfalusi mokány elemkedése a székelly autonomiaról* (Un mocan săcelean se opune autonomiei Ținutului Secuiesc), în „Brassói Lapok”, nr. 14 (1314) din 09.04.2015, p. 9
- ⁹ Moldovanu, Dragoș - *Toponime de origine română în Transilvania și sud-vestul Moldovei* în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, t. XLIX-L, 2009-2010, p. 75
- ¹⁰ Colț, Radu • Stoian, Emilia • Hochbauer, Gyula - *Multiculturalitate și Interculturalitate în cele 7 Sate Săcelene*, Săcele, 2013
- ¹¹ Nagy, János - „*Cigány mese*” *Hétfaluról* în „Brassói Lapok”, nr. 41 (1236) din 10.10.2013, p. 15
- ¹² Popovici, Bogdan-Florin - *Evaluarea evoluției etnice în satele săcelene* (Baciu, Turches, Cernatu și Satulung) până la 1839, în „Cumidava”, XXV, Brașov, 2002, p. 154-155

SATULUNG –TAINE ȘI LEGENDE DIN TRECUT

DIN ÎNVĂȚĂTURILE BUNICII CĂTRE NEPOTUL SĂU

(Un punct de vedere al Corneliiei Nestor-Roșculeț)



Mocanii au fost și sunt mari călători în fața Domnului, îmi povestea bătrâna mea bunică, Cornelia Nestor-Roșculeț. Băcii și ciobanii călătoreau cu oile „profesional” în nesfârșite drumeții – adesea pe drumuri bine cunoscute – în veșnica lor transumanță. Nu rare ori, în căutare de pășuni și locuri de iernat ajungeau pe alte meleaguri, departe, în Bugeac sau Macedonia. Dacă pentru cei din părțile noastre trecerea Dunării era de veacuri pe la Lacul Sărat se întâmpla ca – după cum erau timpurile (ocupații, războaie, răzmerițe, etc) sau vremea (inundații, furtuni, etc) - mocanii să umble și prin alte vaduri. Cât timp Dobrogea s-a aflat sub turci, mocanii făceau înțelegeri cu „pașa”-lele din partea locului, pentru terenuri de pășune. Apoi oamenii rămâneau acolo cu turmele până se desprăvăra. Se plătea „peșin”, dar uneori plata se făcea (adesea doar în parte) și „în natură”.

Mai cu seamă după ce Dobrogea a devenit pământ românesc, (după 1878)- îmi povestea mai departe Bunica - unii dintre ei, mai întreprinzători, rămâneau definitiv pe noile pământuri, întărind astfel un loc de popas al turmelor și oamenilor. Locul devenea cu timpul o nouă așezare, atrăgând locuitori până ce devenea un sat ori chiar un târg. În alte localități deja întemeiate, mocanii înființaseră adevărate colonii. Astfel, la Topalu, dar mai cu seamă la Hârșova, pe la finele veacului trecut (sec XIX), se putea vorbi despre „o capitală” dobrogeană a mocanilor.

Acolo ei prosperau păstrând însă și legături – nu numai de familie ci și „de afaceri” - cu satele de origine din Ardeal. Astfel, străbunicul

Ion Nistor, achiziționase la Murfatlar, unde se stabilise, pământ pentru pășunatul turmelor. Vorbind șapte limbi (de la maghiară și germană la bulgară, greacă, turcă și tătară) și fiind și un bun administrator, el se ocupa de comerțul cu lână și produse animale.

În lungile periopluri cu turmele, ciobanii găseau pe drumul transumanței locuri special amenajate cu saivane pentru turme – adevărate oaze pentru odihna lor și a animalelor. Dar nu numai ciobanii, ci și proprietarii de oi, frunțașii satelor – cei care de cele mai multe ori, tot oieri au fost la origine, - iubeau drumețiile și erau multe ocazii de drum, unele legate de așezarea stânelor, altele de comerțul cu produse specifice. Astfel, mergeau la stâne și prin locurile de iernat ca să vadă de nevoile ciobanilor, de cum mergea treaba prin „gospodăriile” lor sezoniere, vremelnice. Apoi, călătoreau pentru nevoile unui comerț mănosc cu lâna oilor, dar și cu toate celelalte produse din oierit. Deprinși astfel de generații cu drumul și contactele cu alți locuitori, cu alte seminții, mocanii nu pregetau la chemarea depărtărilor. De acolo au moștenit capacitatea de adaptare, interesul pentru oamenii și locurile prin care treceau. În felul acesta și deschiderea lor pentru cultură s-a manifestat mai de timpuriu și mai puternic decât în alte comunități românești din Ardeal.

Mare admiratoare a „Școlii Ardelene”, Bunica îmi explica rolul „iluminismului” românesc în orientarea spre cultura occidentală a românilor din Transilvania - și asta, fără să stingă vechile tradiții moștenite din lumea daco-romană...bine înțeles! După opinia ei de profesoară, la „lecția” despre civilizație, moca-

nii fuseseră totdeauna primii „în clasă”!

Pentru ea, fără pic de îndoială, mocanii erau continuatori ai dacilor și ai colonilor romani, acei „*Blachii, ac pastores romanorum*”, din cele „*septem villae valacheles*” pomenite în cronica notarului anonim al regelui Bela al Ungariei. Fără să nege un aflux multisecular de păstori din sudul Dunării în satele locuite de mocani, ea nu aprecia deloc concluziile „exclusiviste” ale lui Densușianu ori ale altor istorici (N. Densușianu, Ov. Densușianu, T. Papahagi, etc...). Ea considera neconvingătoare demonstrația prin comparație – anume faptul că mocanii locuiesc permanent în sate de munte – ca și oierii macedo-români - și de acolo, iarna coboară la pășunile de la câmpie. Adică și unii și alții practică transumanța descendentă...dar la munte, zicea ea, nu numai mocanii, ci „tot românul” fugise din calea năvălitorilor, așa că nu-i de mirare că de veacuri, mulți – (ca și macedoromânii din peninsula Balcanică) – se stabiliseră

definitiv acolo sus, apărați de aceste „măndre cetăți naturale”. Apoi nici că se ocupau cu creșterea oilor nu-i de mirare, ce oare puteau face mai bine aici unde nu puteau cultiva nici meiul, nici grâul și mai apoi, după sec. XVIII, nici porumbul ?

Aici, la munte, aveau răgaz și, dacă era pace la câmpie, duceau oile la păscut pe acolo pe unde se putea – adică peste tot unde era iarbă și loc ferit de iernat. Asta însemna să-și coboare oile când la sud (până la semnarea tratatului de la Adrianopol), când la est (mai cu seamă după pacea de la Adrianopol), prin

Dobrogea. Așa că nu cei veniți din sudul Dunării i-au făcut pe mocani-mocani, și

nici nu i-au învățat ei transumanța, ci nevoia!

- Eu nu cred că originea mocanilor este sud-dunareană – îmi repeta Bunica, ori de câte ori mă hazardam în discuții pe această temă. Cronicarii (Vasile și Radu Tempea de la Biserica Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului) care au scris despre imigrarea oierilor sud-dunăreni, de la 1392, probabil descriau pur și simplu, doar cu alte cuvinte – transumanța...

Cu tâlc apoi, vorbindu-mi, Bunica găsea mereu câte un aforism celebru, legând trecutul (...legendar după părerea ei...) de vremile de restriște pe care le trăiam prin anii aceia :

- Vezi tu, strămoșii noștri, oameni simpli, oieri, niște baci, niște ciobani, înțeleseseră în substanță, un aforism al lui Immanuel Kant, care scria că „*Un popor fără cultură este un popor ușor de manipulat*”. Ori pentru noi, mocanii, „cultură” este istoria noastră care ne leagă de întreaga cultură europeană.

* * *

Cuprinși în cele șapte sate resfirate la poalele munților, săcelenii, în deplasările lor demne de epopee cu turme de mii de capete, între *Ardealul* aflat în țara *Chezaro-Crăiască* și *Țara Românească*, aveau de ales între două trecători. Una era pasul Bratocea, cealaltă, pasul Predeal. Cei din Satulung, așezați mai aproape de masivul montan Ciucaș, foloseau drumul prin trecătoarea Bratocea¹ și apoi pe valea Teleajenului, între munți.

¹ **Bratocea** (1263 m.) = toponim din vechi slav „brat” = frate – deci „pasul” muntelui care desparte frații printr-o graniță nefirească.



Tărlă mocănească în Dobrogea la început de secol XX

Era o cale a turmelor, a transumanței, bătătorită de sute de ani de păstori, dar și înaintea lor de triburi călătorești sau de legiunile romane, străbătând munții încă din antichitate.

Datorită importanței economice a trecătorii, Administrațiile de ambele părți ale graniței își instalaseră pe aici vămile și posturile de grăniceri. Austriecii aveau vama în mica așezare de la Babarunca, aflată nu departe de pasul Bratocea, iar chiar în trecătoare se afla un post de grăniceri românesc. Hotarul urca de aici, tăind creasta până pe vârful muntelui Ciucaș. De partea românească însă, din șaua trecătorii, drumul cobora sub Muntele Roșu și de acolo urma valea Teleajenului pe sub culmile Zăganului și Gropșoarelor, pe lângă – mai târziu înființată – mănăstirea de călugări Cheia - Teleajen (cca 1770). Dar, prima așezare, numită inițial Teleajen, iar mai târziu Cheia², tot de ciobanii săceleni a fost înființată. De la această mică cătun, urmând cursul râului, drumul ducea cam 20 de km, până în comuna Măneci. Pe acest traseu, nu departe de mănăstirea de călugări, a fost clădită și o mănăstire de maici, numită mănăstirea Suzana. Întemeietoarea a fost o săceleancă, anume Stanca Arsicu (cu numele monahal Suzana), în prima jumătate a secolului al XVIII-lea.



Ciobanul uriaș din Ciucaș

...Dar, pasul Bratocea, poartă a veșnicilor treceri de turme cu ciobanii lor, era și o altfel de poartă, mult mai familiară Bunicii – poarta unor întâmplări trăite de ea. Povestite, ele deveniseră legendare în mintea mea, asemeni vechilor legende aflate de la Moșicu. Acestea, adevăratele legende mocănești, se întruchipaseră din sugestiile stâncii și șoaptele muntelui – precum legenda **CIOBANULUI URIAȘ**. Închipuindu-mi glasul Moșicului, ascultam uimit-vrăjit poveștile Bunicii, apoi anii trecând, aș fi vrut ca legendelor să le împiedice inexorabila moarte prin uitare...

Așadar, CUM MOARE O LEGENDĂ? Iată pricina griji, repovestită de mine „hic et nunc”, cu lipsă de farmec, dar cu suflet, din cele aflate de la Bunica. În anii copilăriei mele, în seriile lungi de iarnă, așezată cu croșeta în mână lângă patul meu, fără să înceteze lucrul, bătrâna îmi povestea uneori despre drumețiile minunate din viața ei.

Bunica avea vreo nouă sau zece ani când bunicul ei, Moșicu, o lua cu el în plimbări prin împrejurimi. Uneori, străbăteau în șareta sprintenă a Moșicului, șoseaua bine îngrijită - de partea transilvană, - până în „șaua” pasului Bratocea. Pentru „Băiata” lui sau Chințu (de la Cornelia!), cum o alinta bunicul, astfel de plimbări erau prilej de mare bucurie. De câte ori ajungeau sus, în trecătoare, chiar la „poala muntelui”, fetei de atunci, Bunicii mele, i se părea că se deschide un tărâm de taină, intrarea într-o lume de poveste, cea a legendelor purtate de ciobanii de-a lungul vremii. Începând să urce coasta muntelui spre culme, adesea temerarii erau cuprinși într-un abur ușor, venind din urmă, dinspre pădure, ca o vrajă învăluitoare. Fermecată, ea își imagina atunci frământ de chipuri sub vălul subțire al ceții. Apoi, ceața chiar prindea chip, chipul de stâncă al unui cioban uriaș. De la Moșicu fetea îi știa de mult povestea. El era ciobanul care „la schimbarea” lumii s-a prefăcut în stâncă împreună cu toată turma lui. Desigur,

tot în stâncă s-a prefăcut și câinele lui cel credincios – sau poate „câinii” - socotea ea pietrele. S-ar fi petrecut blestemul ăsta, pe vremuri, mult în urmă, când „lumea s-a întunecat deodată”, și a venit pe negândite o iarnă foarte rea. Atunci „au pierit prin mare îngheț și scufundare” toți uriașii - nu numai ciobanul-, lăsând loc lui *Dumnezeu* să facă zidirea lumii noastre.

Uneori, Bunica se oprea din povestit, parcă uitând urmarea - gândul părea că-i pleacă la alte griji – și schimba vorba cu glas întristat :

- Mare păcat, nici numele locurilor, toponimele, ele însele nume de legendă, nu se mai știu !astăzi sunt uitate, ori, mai rău, „schilodite” de ignari, fie ei și topografi!...Vezi? ca și oamenii și legendele mor...da, mor, mor de uitare.

Copil, eu nu pricepeam mare lucru : de ce a schimbat Doamne-Doamne lumea?, uriașii ăia erau atât de răi?...dar de ce ciobanul din poveste murise de uitare?...

Până să mă dumiresc și să întreb, Bunica relua firul întrerupt :

- Foarte-foarte-foarte de demult, uriașii, care pe atunci stăpâneau pământul, adică ciobanii lor, nu cunoșteau arta păstoritului (...transhumant, am aflat ce-i aia abia mai târziu...) artă în care aveau să exceleze mocanii!

- Ei bine, în loc să-și ducă oile la iernat, uriașii rămâneau pe loc, la stâna din munte tot anul! Așa se face că într-o iarnă mai aprigă decât altele, uriașul cioban din Bratocea a înghețat împreună cu turma lui. Apoi muntele l-a cuprins în stâncă și așa a rămas până acum.

La întrebările mele despre uriași și despre acea „schimbare a lumii” nu am primit niciodată un răspuns mulțumitor. Cu timpul am înțeles că nici Bunica nu știa cum fusese treaba, poate că nici Moșicu, cel de la care știa ea povestea...M-am convins repede de neștiința lor cu atât mai mult cu cât, ca să iasă din încurcătură, uneori, Bunica mai schimba pe ici pe colo amănunțele derutante, „vorbele” îmi zicea ea – ca să fie „mai pe înțelesul tău”.

Oricum, din „neștiință” Bunicii și, fără îndoială, și a altora și mai bătrâni, firul poveștii - născută cândva, de mult, poate pe la vreuna din clăcile lăunii, - se pierde undeva în negura timpului...

Uimitor era totuși faptul că legenda nu se închegase doar din cuvinte! Ei bine, nu!

- Dovada că totul a fost aievea, mă asigura Bunica zâmbind în palmă, nu poate încăpea nicio îndoială. Ciobanul mitic, iată-l : există!..deși acum este una cu piatra muntelui. Ca să-l vezi, trebuie doar să urci puțin mai mult din șaua Bratociei, așa cum urcam noi, Moșicu și cu mine.

La cei vreo cinci-șase ani ai mei, când Bunica mă asigura că îl văzuse pe ciobanul mitic - cum să nu o cred! Dar nu numai Bunica, ci orișicine urca la munte, îl putea vedea acolo sus, împietrit!

Mai târziu, când Bunica nu mai era nevoită să „povestească pe înțelesul meu”, îmi mărturisise cum se întâlneau cu uriașul în anii copilăriei. Pe atunci, granița își avea mai mult rost de vamă, grănicerii aveau altele de făcut decât să te împiedice să treci linia imaginară de peste munte. În fapt ea nu era o opreliște – nici pentru ciobani, nici pentru cei din partea locului. Astfel, Moșicu și Băiata lui, puteau urca coasta muntelui chiar din trecătoare, mergând în lung cu granița. Acolo sus, în diminețile de toamnă, „ciobanul veșnic” apărea spectral prin ceața care se ridica din munte. Vara însă, pe vreme bună, capul uriaș era vizibil de departe, decupat pe cerul albastru. Dar nu numai capul, ci și o părticică din trupul gigantului mai răzbisera de sub pământ și se vedeau bine gâtul și „gulerul” sariciei...restul fiind adânc cuprins sub munte. Ceva mai departe de cioban, – ca și cum turma i-ar fi fost răsfirată și aruncată spre vale și s-ar fi pierdut în zbaterea

² **Cheia** = de fapt redenumit după toponimia austriacă a locului, „Quai”, = Chei - referitoare la Cheile Teleajenului

pământului – alte stânci răzlețe, zeci de spinări de **oi țigăi** zac cuprinse de letargia fără timp a pietrei...

- De unde or fi născocit nepricepuții – se nedumirea Bunica – Sfinxul cu țigăi?! Care Sfinx? Doar îi șade bine ciobanului căciula turtită, dată puțin pe spate, iar spinările de oi țigăi le poate vedea oricine a mai văzut oaie în viața lui!...Și pe urmă, cine nu știe că mocanii creșteau, mai toți, oi din rasa cea cu lână fină, **merinosul nostru, țigaia**. Este neîndoielnic că ei - mocanii noștri -, cu bună cunoaștere a locului, și nu alții, au dat aceste nume stâncii, **CIOBANUL URIAȘ CU TURMA (de OI) ȚIGĂI** dimprejur...

Apoi, folosind evidența ca argument, bătrâna explica rostul pietrelor:

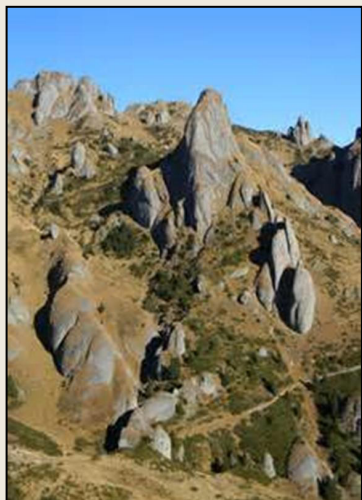
- Pe lângă oi, este acolo, prins în piatră, și măgarușul stânei, ori poate să fi fost catărul?...ba chiar și câinii sunt acolo... dar între câini, unul este mai deosebit, cel mai credincios stăpânului (zicea Moșicu), credincios întru veșnicie. „Dacă vrei să-l recunoști” îmi spunea Bunica, „caută bine cu privirea, printre mioarele țigăi și îl vei vedea: este cel de stă cu capul ridicat, gata să aducă la turmă oaia răătăcită”.

Probabil ca să-mi sporească mirarea, de câte ori reluă povestea, ajungând la descrierea câinelui, Bunica zâmbea cu înțeles:

- Ciobănescul ăsta vrednic avea un nume, singurul care avea nume încă din vremea uriașilor, zicea Moșicu, dar eu cred că Moșicu l-a botezat așa, că-i spunea Pripas, după numele dat în mod tradițional tuturor câinilor veniți „de pripas”, de-a lungul anilor la curtea noastră. Uneori, Bunica îmi vorbea și despre drumul pe care călătoreau pe atunci Moșicu și Băiata lui, de la Satulung până la Ciobanul veșnicit în stâncă:

- Tot urmând drumul după popasul la Bratocea, coboram în cătun, la Cheia, pe un făgaș de care, lăsând pe mâna dreaptă o vale verde, o gură de rai, așternută într-o strungă. Îi zicea **Valea Ursului**, loc cu mult smeuriș, unde veneau urșii să se îndestuleze toamna cu hrană, pentru hibernare.

- ...Și ce să vezi! Aflu acum că valea are alt nume! Ei bine, topografi firosoși n-au aflat că „**Băr**” în limba germană



Oile Țigăi, câinii și măgarușii

însemnă urs, și au „tradus” ei după ureche în „neaoș” românește, toponimele găsite prin vechi hărți austriece. Așa a ajuns Valea Ursului să devină bețiva Vale a Berii!...ori poate chiar ei să fi avut prea multe beri...în nas? Păi bine, nu era mai simplu și mai cinstit să întrebe un localnic?

De atunci, de când îmi povestea bătrâna despre legendele mocanilor, am visat să întâlnesc și eu ciobanul uriaș de stei, străjuind Bratocea, așa că ani în urmă, într-o toamnă, mânat de curiozitate, am străbătut la pas șoseaua de la Satulung la Cheia. Drumul urca domol, nou lărgit și îngrijit de partea ardeleană, străjuit de copaci falnici. Începutul toamnei părea un vis colorat din pricina lor, fagi și stejari cu frunze „arzând” în tonuri aprinse de roșu, auriu și galben. Cu destulă greutate am remarcat acea ciudățenie despre care îmi vorbise Bunica: împădurirea fusese făcută după modelul austriac, adică „răsturnat” – de-a lungul șoselei, fagul și foioasele fuseseră plantate la deal iar coniferele spre vale, dar cu trecerea vremii copacii se pare că se răzvrătiseră, brazii suiau iar panta și fagii se mutau tot mai la vale.

Mi-au venit atunci în minte comentariile bătrânei: „Un călător neatent poate că nici nu sesizează îndată neobișnuita așezare a vegetației... Copil fiind, mie mi-a arătat-o Moșicu, ca pe o lucrare inutilă a omului vrând să schimbe rânduiala naturii. Când vei mai trece pe aici, spusese bătrânul, - după o pauză cât să crească altă pădure, - cu timpul pădurea o să se dezmeticească. Atunci o să vezi că brazii vor sui iar la munte și fagul se va întoarce la vale... Asta-i ca și cu lumea, când vrei să o întorci cu susu-n jos!”, reveni bătrâna la „politica” vremurilor pe care le trăiam.

Dincolo de pădurea „răsturnată”, ajuns în șaua pasului, tăiată de vechea graniță – străjuită încă de o veche „bornă” - am urcat umărul verde al Ciucașului plin de o pădure miniaturală de „champioane” (Lepiota) albe. Apoi, ivite aproape prin surprindere în cale, m-au înconjurat, în parte îngropate, țigăile ciobanului din legendă, ivind doar spinările lor de piatră. Printre ele câinii, și, ceva mai mari, doi (mi s-au părut a fi...) catări sau măgaruși. Abia trecând de turma risipită, ceva mai departe și mai la o parte, dormea veșnic chiar ciobanul. Aș fi vrut ca la atingerea palmei mele, el cel din legende, să fi simțit puțină căldură, dar cine știe, poate că...

Apoi, înainte să fac calea întoarsă, scrutând creasta – deși știam că nu mai există - căutam zborul înalt al vulturilor-zăgani de altă dată...

Dar din nefericire, nu i-am putut povesti Bunicii isprava mea și nici că se adevereau spusele Moșicului. Timpul nu ne mai lăsase răgaz, Bunica nu mai era...

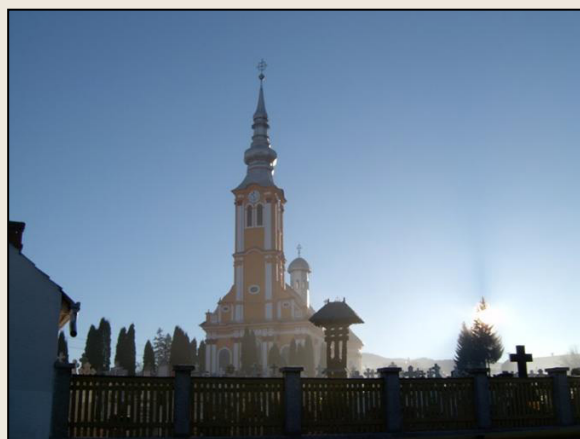
Dr. Sorin Vintilă Nicolaescu-Olanda

O FILĂ DIN ISTORIA BISERICII ”SF. ADORMIRE” DIN SATULUNG

Anul acesta se împlinesc 80 de ani de când, din frumosul turn al bisericii noi din Satulung se aud sunetele armonioase ale celor trei clopote. Ele au fost puse acolo pentru a chema prin glasul lor mulțimea credincioșilor la slujba de vecernie, la sfânta liturghie săvârșită duminica și în celelalte zile de sărbătoare sau pentru a da de veste trecerea în lumea celor drepti a vreunui enoriaș.

Clopotele montate acum 80 de ani au fost turnate la fabrica ”Oituz” din București și au devenit parte integrantă a vieții enoriașilor bisericii, marcând în felul lor timpul și evenimentele.

Clopotul cel mare, în greutate de 450 kg., în valoare de 50.000 lei, a fost donat de doamna Paraschiva Butu, din Ploiești, care era născută în Satulung, iar celelalte două, de 225 și 110 kg., au fost făcute prin contribuția credincioșilor din parohie. Au fost sfințite de către un sobor de preoți, în frunte cu parohul Zenovie Popovici, după care, pe data de 29 martie 1936, au bătut pentru prima



dată în turnul bisericii noastre.

Aceste clopote au fost făcute în locul celor dinainte, care au fost aruncate și sparte, odată cu tabla de cupru care învelea turnul, de către armata austro-ungară, la începerea Războiului cel Mare, cum i se mai spune primului război mondial, din anii 1916-1918. Clopotele cele vechi și tabla de cupru au fost socotite "captură de război", după care au fost folosite la fabricarea de proiectile și cartușe. Atât clopotele cât și tabla datau de pe la 1825-1835, de pe timpul când preoți parohi la această biserică erau Ioan Martinovici, care era și diacon, și Alexe Verzea.

Asemenea întâmplări-accident au fost prezente în întreaga istorie zbuciumată a Transilvaniei și este de ajuns a aminti numai barbariile din anii 1760-1763, când peste 200 de biserici și mănăstiri ortodoxe din Transilvania au fost distruse cu tunurile de

generalul Buccow, la ordinul Mariei Tereza.

E bine să ne amintim, din când în când, despre asemenea lucruri, să le menționăm pentru a rămâne în memoria colectivă și a fi transmise mai departe, pentru că din asemenea crâmpie de viață se pot construi cărți în care să fie evidențiate istoria și tradițiile locale, cu întreaga lor bogăție și semnificație.

Menționez că pentru acest articol m-am inspirat dintr-un articol scris de părintele Zenovie Popovici, din amintirile bunicii mele și alte altor persoane în vârstă, care au prins aceste evenimente și care le-au transmis mai departe spre consemnarea și păstrarea lor.

17.02.2016

A consemnat Dorin Ghișoiu

POSTUL. TIMPUL IERTĂRII PERMANENTE

Viața omului se desfășoară având la bază unele legi: unele omeneste și altele dumnezeiești. Bineînțeles că în contextul contemporan unii ne temem ca nu cumva să greșim față de legile statului în care trăim sau față de anumite hotărâri luate prin factorii de decizie locali. Din păcate, majoritatea dintre noi dăm uitării, în mod intenționat, cele mai importante drepturi de viață, și anume legile dumnezeiești, unele dintre acestea având și caracter de poruncă.

Mă opresc în articolul de față asupra iertării, dată fiind și perioada liturgică în care se găsește Biserica: și anume Postul Mare sau Postul Paștilor. O temă care este simplă doar la prima vedere, pentru că dacă ne adâncim puțin, descoperim lucruri surprinzătoare. Mântuitorul Hristos, după ce i-a învățat pe ucenici Rugăciunea Domnească și arhicunoscutele cuvinte: „Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri”, adaugă: „Că de veți ierta oamenilor greșelile lor, ierta-vă și vouă Tatăl vostru Cel ceresc; Iar de nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre” (Sfânta Evanghelie după Matei, 6, 14-15). A ierta aproapelui nostru este atât de important, încât Dumnezeu ne atenționează, că, dacă nu iertăm oamenilor greșelile lor, nu putem aștepta milă și iertare de la Dumnezeu.

Omul este creat după chipul lui Dumnezeu și persoana fiecăruia din noi se împlinește doar în măsura în care suntem în comuniune cu El și cu cei creați după chipul Lui. Omul poate avea o relație personală cu Dumnezeu, dar nu una individuală, neglijându-i pe ceilalți oameni, pe care Dumnezeu îi iubește la fel de mult, și pentru care Mântuitorul de asemenea Și-a vărsat Sângele Său, chemându-ne pe toți deopotrivă la El. Mai mult decât atât, Hristos îl consideră pe fiecare om drept un „frate mai mic” al Său (Matei 25:40,45) și, de multe ori, apare în fața noastră sub chipul unui sărac, cerșetor, bolnav sau poate învățător, medic și, de ce nu, chiar polițist sau judecător, iar noi suntem chemați să-L vedem pe El în fiecare din aceștia. Iată de ce, respectând logica și firea lucrurilor, Domnul ne cere ca mai întâi noi să iertăm pe aceștia, care au slăbiciuni asemenea nouă, și abia apoi să cerem iertare de la El (cf. Matei 5:23-24). Aceasta și pentru a înțelege că greșelile pe care le facem noi înaintea lui Dumnezeu sunt cu mult mai mari decât cele pe care le face aproapele cu noi și, respectiv, dacă Dumnezeu este în stare să ne ierte nouă mult, de ce noi nu suntem în stare să iertăm puțin aproapelui, mai ales că, cel puțin o mică parte din greșala pe care i-o imputăm aproapelui s-ar putea să fie provocată (direct sau indirect) chiar de noi. E altceva că mândria și aroganța din noi nu ne permit să observăm și să ne asumăm partea de vină... Deci, noi am vrea ca Dumnezeu să ne ierte deplin și necondiționat, iar noi nu suntem în stare să iertăm până la capăt și încă mai punem și condiții? Nu e logic! Iar Hristos ne cheamă la logică...

Cred că este important să mai amintesc în acest context și cuvintele Sf. Ioan Teologul care spune: „*Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este! Pentru că cel ce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, nu poate să-L iubească. Și această poruncă avem de la El: cine iubește pe Dumnezeu să iubească și pe fratele său*” (I Ioan 4:20-21).

Mai apare problema iertării depline, din toată inima. De multe ori, ca preot mă lovesc de această falsă afirmare: „sunt eu Dumnezeu, ca să te iert?” Iar aici vedem că orgoliul, mândria și aroganța față de aproapele nostru sunt duse la cel mai înalt nivel, iar atunci când un om care nu iartă din toată inima pe cineva care i-a greșit, sau care „iartă dar nu uită” și la prima ocazie potrivit sau la primul pahar de vin își varsă nemulțumirea pe aproapele său și-i „scoate ochii” pentru toate greșelile „iertate”.

În Evanghelia de la Matei, cap. 18, Mântuitorul povestește cum un stăpân a iertat unei slugi datoria de 10.000 de talanți, iar sluga n-a putut ierta altei slugi datoria de 100 de dinari. Și pilda se încheie cu următoarele cuvinte ale stăpânului: „*Slugă vicleană, toată datoria aceea ți-am iertat-o, fiindcă m-ai rugat. Nu se cădea, oare, ca și tu să ai milă de cel împreună slugă cu tine, precum și eu am avut milă de tine? Și mâniindu-se stăpânul lui, l-a dat pe mâna chinuitorilor, până ce-i va plăti toată datoria. Tot așa și Tatăl Meu cel ceresc vă va face vouă, dacă nu veți ierta – fiecare fratelui său – din inimile voastre*” (Matei 18:32-35). Din aceste cuvinte observăm că Dumnezeu ne cere să fim între noi ca frații și să iertăm „din inimă”, nu doar cu buzele sau numai până la un timp, căci aceasta nu mai este iertare, ci un fel de „amânare a răzbunării”. Ce ar fi dacă și Dumnezeu ne-ar ierta numai pentru un timp, apoi să-și reamintească de toate păcatele noastre? Deci haideți să nu fim „slugi viclene”, ci să iertăm până la capăt și să reîncepem relația cu fratele nostru, de parcă nici nu s-ar fi întâmplat nimic. Dacă așa am vrea să facă cu noi Dumnezeu și chiar șefii noștri, tot așa trebuie și noi să facem cu alții.

Cu toții suntem foarte mișcați de noblețea Mântuitorului care se ruga pe cruce pentru cei care L-au răstignit, dar de multe ori, în viața cotidiană, suntem neputincioși în a ierta oamenilor chiar și micile ofense sau nedreptăți care ni se fac, ca să nu mai pomenim de cele mari. Cunoaștem cu toții destule cazuri când frate cu frate nu vorbește ani la rând din cauza unor certuri banale la împărțirea averii părinților, când copiii își neglijează părinții, considerând că au fost nedreptățiți sau pentru că n-au fost iubiți la fel de mult ca alți frați de-ai lor, când soții divorțează nemaiaivând putere să se ierte, să se suporte, să se ajute unul pe altul.

Cu toate acestea, sunt oameni care chiar încearcă să ierte până la capăt, dar fiind stăpâniți și de alte patimi, în special de

mândrie și invidie, în ei reînvie mânia și chiar prostia. Mulți duhovnici, printre care și părintele Arsenie Papacioc, ne spun că iertarea fără uitare nu este de la Dumnezeu și că reprezintă mai degrabă un formalism. Desigur, părintele se referea la uitare ca la o desăvârșită trecere cu vederea și neținere de minte a păcatelor celorlalți, comise mai ales împotriva noastră.

Dar câți dintre noi au o asemenea forță, încât să nu mai simtă în inima lor nici cea mai mică urmă de resentiment față de cei ce le-au greșit? Oare avem mulți dintre noi puterea de a urma exemplul lui Hristos și a întoarce și celălalt obraz? Cu siguranță, pentru a putea înfăptui un astfel de act este nevoie de multă iubire, iubire chiar și pentru dușmani și, bineînțeles, de rugăciune, căci doar ne rugăm mereu să ni se ierte nouă înșine greșelile. De multe ori uităm însă de continuarea acestei rugăciuni, aceasta poate pentru faptul că tindem să alocăm iubirea către propria persoană, în loc să o dăruim chiar și apropiaților noștri. În acest fel devenim foarte îngăduitori cu propria persoană și intervine acea uitare jertfelnică. Pe de altă parte, avem tendința de a-l judeca pe aproapele nostru, iar chiar dacă spunem că l-am iertat, dacă nu ferecăm cu adevărat ușile iertării cu cheia uitării adevărate, lăsăm mereu loc pentru o eventuală răzbunare, o perpetuare a răului. A ierta cu adevărat este deci un lucru care cere o mare profunzime spirituală și jertfă de sine, dar este ceva ce nu numai Dumnezeu poate face, ci și omul, care mai ales către aceasta este chemat. Astfel, nu fără scop, Sfinții Părinți i-au spus duminicii dinaintea Postului Mare, a cărei învățătură se apleacă asupra Izgonirii lui Adam din Rai, *Duminica Iertării*. Aceasta, deoarece ni se transmite clar că omul, odată căzut în păcat, este chemat să se îndrepte. Dumnezeu îl așteaptă pe om să se vindece de păcat pentru ca apoi să îl ierte. Iar dacă omul poate ajunge din nou la condiția sa de dinainte de cădere, înseamnă că Dumnezeu iartă deplin. Urmând porunca Mântuitorului de a ne desăvârși, se cuvine să încercăm a ierta pe deplin, uitând de ceea ce a fost. Suntem chemați a ne ierta cu adevărat unii pe alții, să ne străduim și să îngăduim, de asemenea, și iertarea noastră, nedându-ne pradă deznădejdi. Pentru a ilustra acestea, să încheiem, reflec-

tând asupra cuvintelor părintelui Nicolae Steinhardt, un om care cu adevărat i-a iertat și uitat pe cei care i-au pricinuit atâtea dureri în temnițele perioadei comuniste. În opera sa, în care vorbește despre acele suplicii la care a fost supus, sugestiv numită *Jurnalul Fericii*, părintele atrăgea atenția:

„Greșiiților noștri le iertăm greu. Sau dacă iertăm, nu uităm. Și iertarea fără uitare e ca și cum n-ar fi, bătătură fără câine, gură fără dinți. Ne iertăm și mai greu pe noi înșine. Și această tinere de minte otrăvește. Spre a dobândi pacea lăuntrică trebuie să ajungem, prin căință, dincolo de căință: la a ne ierta. Neiertarea de sine are un caracter mai grav decât s-ar zice: înseamnă neîncredere în bunătatea lui Dumnezeu, dovada încăpățănatei și contabilei noastre răutăți. E și cazul lui Iuda, care n-a crezut nici în puterea lui Hristos că-l poate ierta și nici în bunătatea lui Hristos că vrea să îl ierte.”

Pentru a primi iertare de la Dumnezeu în primul rând trebuie să te oprești de la păcat, apoi să ceri iertare, în special în Taina Spovedaniei, având hotărârea de a nu mai greși. Iertarea nu se dă dacă nu se cere, dar întrucât, prin păcat, omul se îndepărtează mult de Dumnezeu, omul trebuie să fie convins că a strigat suficient de tare și de mult ca Dumnezeu să-l audă. Ca să nu fim prea ușuratici cu pocăința, uneori Dumnezeu se face că nu ne aude și, în acest caz, chiar trebuie să strigăm cu lacrimi și cu suspin. Atunci când omul primește iertare, el simte o pace în suflet și o bucurie că l-a aflat iarăși pe Dumnezeu. Mai mult decât atât, omul este gata să suporte orice consecință pentru păcatul său, numai să nu-l piardă pe Dumnezeu și mântuirea care vine de la El. Dacă omul a ajuns să trăiască această stare, înseamnă că poate nădăjdui cu smerenie în iertarea lui, crezând că o va și primi.

Să ne cercetăm fiecare pe noi înșine și să avem puterea să oferim ceea ce și noi vrem să primim: iertarea. Și mai ales să ne răsune de pe acum în minte cuvintele minunate din perioada pascală: ”Să iertăm toate pentru Înviere și să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi”.

Pr. Șerban Raul Valer

ÎN AMINTIREA UNUI SĂCELEAN ADEVĂRAT

Ne-a părăsit, după o scurtă, dar grea suferință, domnul arhitect Dan Median. A pierdut lupta cu o boală crâncenă, dar a câștigat, prin tot ceea ce a făcut în această viață, un loc bine-meritat în galeria intelectualilor săceleni contemporani, care și-au marcat prezența prin contribuții lăsate moștenire comunității din care s-au ridicat.

Urmas al unei familii cu vechi rădăcini în trecutul Săcelelor, domnul arhitect Dan Median a ținut să răsplătească memoria înaintașilor săi prin câteva opere deosebit de valoroase, pe care numai un profesionist desăvârșit ca el putea să le creeze. Ne referim aici la cele două volume de artă, cuprinzând monumente istorice și de arhitectură săcelele: ”Monumente-Săcele 2002” și ”Monumente-Săcele 2004” Cele două lucrări cuprind imagini de mare valoare artistică, înfățișând biserici, troițe, case și porți românești din Săcele (prima) și imagini din bisericile evanghelice, catolice și reformate maghiare (cea de a doua). Preocupat permanent de punerea în valoare a bogatei moșteniri spirituale lăsate de străbunii noștri, domnul arhitect a întrezărit uriașul tezaur reprezentat de portul popular tradițional mocănesc, pe care a vrut să-l aducă în atenția contemporanilor prin realizarea unei surprinzătoare expoziții de fotografii. S-a angajat cu toată determinarea în adunarea și prelucrarea a numeroase fotografii de la familiile de săceleni, în aranjarea lor tematică în cadrul unei expoziții care a surprins prin bogăția ei, prin ineditul exponatelor și prin valoarea documentară.



Altruist, având în vedere numai promovarea Săcelelui drag, a contribuit decisiv, prin materialul pus la dispoziție, prin concepție și consiliere la realizarea unei alte lucrări deosebit de valoroase și cu mare importanță documentară și sentimentală – albumul de fotografii editat de asociația *Porta Vicum*.

Deși luptând cu boala care l-a și răpus până la urmă, avea încă numeroase proiecte îndrăznețe legate de Săcele, de punerea în valoare a potențialului său cultural, ca moștenire a vechilor mocani. Și-ar fi dorit amenajarea unei case vechi, tradiționale, cu toate elementele specifice mocănești, cu un mic staul de oi și o mică stână în care să se reproducă lucrările specifice tradiției îndeletnicirii a creșterii oilor. Avea în minte și alte proiecte, concurase chiar, la Consiliul Local, pentru primirea unei sume de bani necesare pentru demararea unui nou proiect de valorificare a trecutului nostru, dar aici s-a considerat că alte proiecte sunt prioritare și bunele-intenții i-au fost transformate în deziluzie.

A fost un admirabil săcelean, un adevărat fiu al locului său de baștină, un profesionist desăvârșit care a dorit din tot sufletul să se angajeze în promovarea comunității noastre, care și-a pus în acest scop la dispoziție toată priceperea, hărnicia, imaginația și talentul, obținând prin realizările sale, prin mai puține vorbe, dar mai multe fapte, stima, aprecierea și respectul tuturor celor care l-au cunoscut.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Horia Bârsan

ALTE FEȚE ALE PERSONALITĂȚII POETULUI OCTAVIAN GOGA (1881-1938)

"Eu am crezut de la început în specificul național, am crezut că nu se poate intra în universalitate decât pe poarta ta proprie"

Se împlinesc anul acesta, mai exact la 1 aprilie, 135 de ani de la nașterea celui ce a fost *"poetul pătimirii noastre"*, Octavian Goga. El trăiește în conștiința noastră ca un mare poet, în primul rând. Contemporanii lui au avut însă în persoana lui Octavian Goga și revelația unui strălucit orator, gazetar, dramaturg, nu mai puțin un om politic. Structură emnamente combativă, Goga reprezintă cazul fericit al îmbinării poeziei cu acțiunea, a scrisului cu oratoria, continuând tradiția scriitorilor pașoptiști, din opera cărora și-a hrănit propriile crezuri ideologice și politice.

Verbul lui înflăcărat, prezent zilnic în presă, se aude la întruniri politice. În epoca neutralității (1914-1916), face parte din comitetul *Ligii Culturale*, condusă de Nicolae Iorga, și se luptă pentru intrarea României în bătălia contra "îmbătrânitului" Imperiu Habsburgic. Volumul *"Cântece fără țară"* e rodul acestor zbateri dramatice. La ziarul *"Epoca"*, ținea, împreună cu alți scriitori, mulți ardeleni, prin 1915, rubrica *"Ardealul vorbește"*. Articolele publicate de Octavian Goga demonstrează consecvența atitudinii sale politice, cum ne informează preambulul care însoțește articolul *"Zile mari"*: *"...ideea unității a fost singurul nostru crez politic și se va desprinde ca un ecou depărtat speranța neclintită ce o punem noi în Oastea României"*.

Cuvântul cuceritor al lui Goga stârnea furtuni de adeziune în marile întruniri publice. Formulări lapidare, adevăruri vitale pentru existența unui neam, principii și credințe de nestrămutat, gânduri și sentimente ale unei întregi colectivități chinuite, al cărei reprezentant se voia tot mai mult: *"...eu sunt un slab ecou al unei țări care nu poate să vorbească; Ardealul nostru este mut astăzi, e prefăcut într-un cimitir"*. În continuare afirmă că durerile românilor din Ardeal n-au fost auzite niciodată la Viena, *"împăratul e o legendă, e un basm"*. Ardealul este *"țara cu atât de puțin noroc și cu atât de multe speranțe"*.

Tehnica oratorică a lui Goga pornea de la formulări lapidare, metaforice, cu un substrat tragic, care se înfîșeau adânc în sufletul auditorului: *"N-am venit să răzbunați trecutul ci să ne scăpați viitorul!"*, conchizând energic și profetic: *"Soarta românilor se hotărăște la București!"* sau *"Viitorul Ardealului e în ranița soldatului român! Ori trecem acum munții, ori rugăm pe Dumnezeu să ridice munții până la cer, ca să nu poată pătrunde glasul blestemelor celor asupriți"*.

De altfel, după cum mărturisește în conferința *"Calvarul nostru"*, ținută la Ateneul Român, vineri, 28 ianuarie 1918, în fața unei săli arhipline care îl privește cu deosebită înflăcărare, este sigur că: *"România e sufletește în război din ziua în care și-a dat seama că tendința firească de a uni granițele etnice cu cele politice va triumfa în urma acestei încăierări"*.

În vremea aceasta era recunoscut ca un mare poet, dramaturg, publicist neîntrecut, cum îl aprecia B. Șt. Delavrancea: *"...unul din cei mai mari artiști ai oratoriei românești; cuvântul lui scris se înfîșe ca o pecete domnească în mintea celor care îl pricep, cuvântul lui vorbit dogorește la flacăra clătinată de vânt, verbul lui rănește și convinge"*. Crezul și lupta lui Octavian Goga au triumfat pentru că țâșneau dintr-un lung trecut istoric și din idealul legitim al unei întregi colectivități oprimată.

Împreună cu fratele său, Eugen, Goga se va înrola în regimentul 80 Infanterie, plecând pe frontul din Dobrogea. Generalul Prezan îl mobilizează în biroul de propagandă pentru armată, apre-

ciind că *"efectul moral al unor pagini scrise de Octavian Goga echivalează cu cel puțin două divizii"*. În jurnalul său intim, încă inedit, Goga nota în 26 decembrie 1916: *"Generalul Prezan vrea o gazetă pentru front. Mi-a făcut impresia unui om cinstit, hotărât, fire delicată ce trădează multă ambiție"*. În mijlocul unor imagini dezolante ale pământului Moldovei, înțesat de morminte, dominat de foamete, tifos, mizerie, Goga începe, la Iași, în 17 noiembrie 1916, jurnalul intim intitulat *"Fărămături dintr-o prăbușire"*, pe care îl ține până pe 26 decembrie, același an. Chiar în prima pagină, după ce face o caracterizare generală a vieții politice bucureștene, după ce se fixează pe anumite personaje politice concrete, pe care le judecă aspru (Brătienii), Goga consideră că *"nu ne prăbușim nici de numărul dușmanilor, nici de armamentul lor, ci boala din suflet e o epidemie înfricoșată de meningită morală"*. Jurnalul se termină odată cu sfârșitul lui 1916 cu însemnarea că a fost desemnat de generalul Prezan, împreună cu alți scriitori, în vederea editării unei gazete pentru front.

În 2 februarie 1917, apare la Iași primul număr al ziarului *"România"*, organ al Apărării Naționale, unde vor colabora mai toți scriitorii, cunoscuți la vremea aceea cu orientări estetice diferite: Sadoveanu, Delavrancea, Vlahuță, Agârbiceanu, Minulescu, Voiculescu, Blaga. În articolul de fond al primului număr, cu titlul *"Spre biruință"*, Goga scria în spiritul vechiului său crez artistic: *"Vrem să semănăm credința pe tot cuprinsul acestui pământ, să vorbim și cu soldatul, și cu civilul, să ne facem vestitorii cântecului de biruință"*. În paginile acestui jurnal de front, Goga scrie 46 de articole și mai multe poezii, dintre care *"Ciorile"*, necuprinsă în niciun volum. Tot aici elogiază valoarea morală a țăranilor români, sufletul neamului nostru, priceperea și curajul, inteligența lui. În articolul *"Ne învață Mărășeștii"*, scrie cu fermitate și mândrie: *"Legenda superiorității sufletești și a culturii de la Berlin s-a evaporat în fața țăranilor de la Târgoviște, care au pornit la atac în cămăși, cu capetele goale, creând în jurul lor o atmosferă de vitejie clasică, smulsă parcă din antichitatea greco-romană"*.

După semnarea Păcii de la București, Goga pleacă din țară la Paris, unde se alătură grupului de politicieni români care inițiază o mișcare propagandistică în favoarea României. În mai 1918, expediază din capitala Franței o scrisoare de o deosebită valoare documentară, unde se arată preocupat de soarta viitoarei adunări de la Alba-Iulia, care *"va înscrie o nouă pagină de glorie pe urma celei de la Blaj"*. Gândul îl duce - ca de atâtea ori - tot spre *"vrednicii noștri țărani, cu bunul lor simț și înțelegerea atât de reală a interesului neamului care ne-a caracterizat în toate luptele"*. Spre regretul său, Goga nu va participa la Marea Adunare de la Alba-Iulia și va nota: *"...regret din tot sufletul că nu mi-a fost dat să văd aceste valuri de oameni și să mă pătrund și eu de bucuria cea mai curată ce mi-ar fi răsplătit tot zbuciumul de o viață."*



În 1930 a fost ales membru al Academiei Române, în locul vacant prin decesul lui George Coșbuc; cu această ocazie a rostit un discurs de recepție închinat memoriei predecesorilor, dar care a fost și o admirabilă caracterizare a destinului poporului român, perspectiva ideii de unitate națională: „...totdeauna românii de pretutindeni au purtat și în cele mai oropsite zile instinctul sigur al unității de suflet”. În 1931, în 18 februarie, cu ocazia împlinirii vârstei de 50 de ani, Facultatea de Litere și Filosofie din Cluj îi decernează titlul de Doctor Honoris Causa, numindu-l „Principele poezilor luptători pentru unitatea întregii națiuni daco-romane”, formulă în deplină concordanță cu gândirea, lupta și fapta lui Octavian Goga – patriotul și poetul. Cu același prilej, acad. Nicolae Iorga exprimă ideea că Octavian Goga este „cel mai însemnat reprezentant al poeziei românești de la început de secol XX; pentru el țărănul din Ardeal nu a avut valoare fiindcă era țărăn, ci fiindcă era românul cel mai autentic.”

Întrebat de un prieten dacă regretă trecerea timpului, Goga răspunde cu marea sa capacitate de sugestie: „Vremea trece și scara vieții coboară vertiginos”. Într-adevăr, fără să știe, poetul cobora scara vieții, dar se avânta tot mai mult în politica nefastă și compromițătoare. Regele Carol al II-lea, la a cărui revenire în țară avusese și Goga un rol însemnat, urmărirea diabolic instaurarea dictaturii regale și căuta un om cu popularitate și prestigiu pentru funcția de prim-ministru. Octavian Goga devenise șeful Partidului Poporului și astfel ambiția lui de a deveni prim-ministru se împlineste în 1938 când guvernul condus de Tătăărăscu demisionează și Regele îl însărcinează cu formarea noului guvern, împreună cu A.C. Cuza, cu denumirea schimbată în Național-Creștin și cu scopul de a dizolva Parlamentul. Noul guvern nu a avut șanse mari de menținere și regele Carol al II-lea îi grăbește demisia, formând, în februarie 1938, un nou guvern, de unitate națională, sub președinția Patriarhului Miron Cristea. Zelosul Goga se vede trădat, alungat de la putere, tot mai singur; urmează nopți de zbucium, de agitație zadarnică, peste care se

lasă, ca o noapte apăsătoare, o imensă decepție. În seara zilei de 5 mai 1938, suferă o congestie cerebrală; după atac, cere o hârtie ca să-i scrie soției sale, Veturia, aflată la București. După două litere, condeiul îi cade din mână. Era ultimul manuscris și se păstrează în muzeul din Ciucea. Dar, vorba poetului: „...suntem tributari morții; fiecare ceas, fiecare clipă cere o fărâma de viață, așa ne topim pe nesimțite.”

Redactându-și testamentul, Goga va rememora propria activitate, dându-și seama de limitele ei, ca și ale epocii în care a trăit: „Îmi pare rău că nu am slujit țara cum aș fi vrut, cu credință și hotărâre; am trăit în vremea proștilor, a stăpânit mediocritatea, sub un rege tranzacționist în chestiuni de morală, timid și fără orizont în probleme de stat”. Puterile poetului se stingeau într-o tragică agonie. Boala se agravează și până a închide ochii pentru vecie, degetele mâinii stângi fac gestul reflex al răsfoirii unui volum. Încetează din viață la vârsta de 57 de ani și pentru a i se face funeralii naționale marele defunct este adus cu un tren special de la Ciucea la București. Este depus la Ateneu, iar apoi este dus la Cimitirul Bellu, lângă conștrații săi: Caragiale, Coșbuc, Ilarie Chendi, Șt.O. Iosif. Peste 8 luni este reînhumat în cripta Mausoleului de la Ciucea, în inima Ardealului pentru care s-a jertfit.

În ultima sa poezie, sugestiv intitulată „Cântă moartea”, ca o prevestire sumbră, retrăindu-și viața într-o fulgerătoare clipă, rostește simbolic:

„Nu câte-au fost
Îmi vin în minte,
Ci câte-ar fi putut să fie.”

Omul Goga doarme de peste 70 de ani în mormântul de la Ciucea, politicianul se destramă în uitare, rămânând pentru noi și generațiile viitoare Poetul ce a pus pe strune, în vremuri grele, „Cântarea pătimirii noastre”.

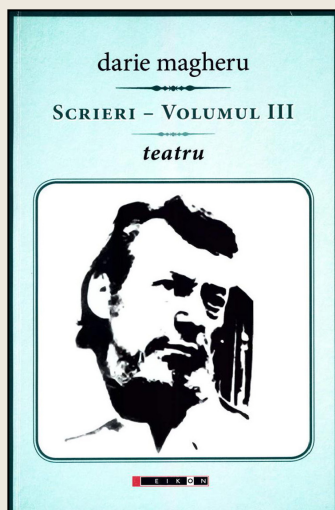
Prof. Florica Lupu

TEATROLOGIA ONTOLOGICĂ A LUI DARIE MAGHERU

Cel de-al treilea volum apărut la finele lui 2015 la aceeași editură Eikon se pare că încheie seria de succes a publicării operelor complete ale celui pe care-l considerăm cel mai reprezentativ scriitor săcelean al secolului XX. Și nu numai. D-na Olga Lascu, sora poetului, a îndeplinit o misiune providențială și merită toată recunoștința iubitorilor de carte și cultură. Aidoma parabilei talanților, nu a îngropat moștenirea primită, ci a multiplicat-o după principiul „dăruind vei dobîndi”.

Dramaturgia lui Darie Magheru e determinată de perspectiva ontologică a Ideii corporalizată în mitologie magică. Un cititor mai puțin avizat nu va găsi piese de teatru facile, cu epic și subiect tradițional. La fel ca în poezie și proză, Darie jonglează cu dexteritate în jocuri de idei mitice și parabolice, mereu nonconformist și înnoitor. Ca actor, autorul însuși trebuie să fi fost un pățimaș al întrupării Ideii de teatru ca substanță, nu ca joc scenic boulevardier.

Volumul conține opt piese incitante prin titlatură, adevărate poeme dramatice: „Eu, Meșterul Manole 1950-1957; Pygmalion -poem tragic-; Forum Traiani Retragere cu Torțe -sindrom patriotic-; Nicola Ursu din Albac -suplică în trei părți-; Tragicul Domn Ion al Cămilelor -dramă liturgică-; Tatăl meu Pătrașcu cel Bun -sindrom patriotic-; Ospăț în toamnă sau sua-



vul Vlad -agapă tragică-; respectiv Exclusiv tauri -poem cinic-.”

Șase piese nu sînt însă neapărat istorice, iar naționalismul, chiar și în sens pozitiv, ar fi fost deplasat în viziunea lui Darie. Propensiunea spre drama cu tematică națională este o stare ontologică, un mod de manifestare plenar ca vocație istorică pentru un autor care a simțit filonul inepuizabil al miturilor endemice ancestrale. Dacii concepeau moartea ca un moment existențial expansiv și suprem. Poate de aici curge seva ideii mitice a jertfei ca sacrificiu întemeietor ilimitat în timp. Ontologic, jertfa în concepția lui Darie devine un act de conștiință, după cum filozoful Gabriel Liiceanu conchide în alt context: „registrele ființei se determină în raport cu conceptul de limită: animalitatea reprezintă limita care nu se cunoaște pe sine; supra – umanul este conștiința

care nu cunoaște limita; omul singur reprezintă simultan limita și conștiința de sine a limitei”. (Gabriel Liiceanu, Tragicul. O fenomenologie a limitei și depășirii, Ediția a doua revăzută, Ed. Humanitas, București, 1993, p. 47.)

Această aserțiune fințială se adaptează în dramaturgia sa prin redefinirea mitului. Pentru scriitorul săcelean, nucleul mitic definit de G. Călinescu este abandonat, se păstrează doar liniile de forță care duc la ideea arhetipală. Moștenirea tradițională



se organizează în simboluri și metafore, uneori accesibile, deseori, prolix. Ca atare și limbajul este expresia elevării stilistice incompatibile cu cititorul comercial.

Ideatic, toate piesele de teatru devin în viziunea lui Darie încercări de redefinire mitologică și alegorică, expresii ontologice ale mitului ca drum spre suprafața a înconștientului colectiv (vezi meșterii din „Eu, Meșterul Manole”, marea din „Pygmalion” sau vânătorii din „Exclusiv tauri”) sau ca amprentă a conștientului individual (vocea lui Manole, a lui Decebal, a lui Nicola Ursu sau a Magului din „Exclusiv tauri”).

Cel mai reprezentativ poem dramatic, contextual și ideatic vorbind, ar putea fi „Eu, Meșterul Manole.” Mirajul jertfei pentru dăinuirea creației pornește în literatură de la cunoscuta baladă populară, se împlinește prin expresionismul dramei lui Lucian Blaga sau a altora (v. „Meșterul” de Adrian Maniu, „Meșterul Manole” de Victor Eftimiu, „Meșterul Manole” de Octavian Goga, „Ana” de Paul Everac etcetera). Originalitatea lui Darie Magheru constă în viziunea unitară mitologică prezentată pe care o au polifonic toate piesele sale. Sînt drame existențialiste. Spre exemplificare, tristețea metafizică provocată de pierderea iubirii (în „Eu, Meșterul Manole”) reprezintă o acceptare a revelării transcendente a misterului într-un sentiment de limită între conștiință și faptă. Motivul zidirii ființei iubite este expresia existențială a

unui vis la fel ca în mitul zburătorului. Acest vis reprezintă manifestarea concretă a sinelui, ca Idee defulată de conștiință și apoi ca voce refulată a subconștientului. Zidirea odată finalizată, Ana se metamorfozează mitologic și devine simbol iconografic. Iar finalul este tulburător prin dramatismul ontologic al sinelui răvășit, mult mai profund ca la Lucian Blaga:

„Mereu

*i-aud din piatră glasul: <<Mă strînge zidu'! Strînge!>>
Ș-o coperii cu lespezi... Hai, ochi, acum poți plînge!*

Cu mîini de-ndrăgostit mîngîie prelung zidul

*...De cîte ori pe glezne de zid plecîndu-și gura,
drumeț străin icoană va săruta, cu arsura
credinții lui pe buze, simți-vei sărutare
pe glezna ta subțire!... Ți-e umăru-n altare!*

...

În umeri simt fior...

Ei s-au gîndit să zboare... din mine cum să zbor?”

Păcat că piesele au fost publicate doar postum (ca atare foarte puțin cunoscute și chiar ignorate de istoria literară) și nici un regizor nu s-a încumetat să le dea viață scenică! Deocamdată.

prof. Nicolae Munteanu

• Opinii

CRONICA EȘECURILOR IX. Eșecul sistemului juridic

*Moto: „Spuneți-mi ce-i dreptatea? Cei tari se îngrădiră
Cu averea și mărirea în cercul lor de legi
Prin bunuri ce furară, în veci, vezi cum conspiră...”
(M. Eminescu – Împărat și proletar)*



Ideea de justiție e similară cu dreptatea din cele mai vechi timpuri. Probabil a apărut din simțul proprietății, așa cum se manifestă el instictiv și în lumea animală. Se poate observa că un câine sau un leu își apără teritoriul, ca orice animal care consideră că este arealul său câștigat prin luptă sau nativ.

În Antichitate Platon dezvoltă ideea de dreptate în celebrele sale dialoguri din „Republica”: „*dreptatea are toți sorții să fie acest principiu, care se impune într-un fel sau altul: să faci ceea ce îți aparține.*” Mai mult, ca orice filosofie idealistă și contradictorie, Platon dezvoltă două teorii fundamentale prin două personaje purtătoare de idei: Thrasymachos și Socrate. Prima susține că orice stăpînire legiuiește conform interesului propriu: democrația face legi democratice, tirania – tiranice și celelalte în același tipic. A doua, în favoarea căreia argumentează covîrșitor Platon, este că dreptatea e una modelată de sufletul omenesc ordonat armonios, dreptatea devenind o virtute, așa cum recunoaște și Aristotel „*dreptatea este privită în general ca o suverană a virtuților*” („Etica”).

Sistemul juridic românesc, ca al omenirii pe ansamblu, s-a format, fără îndoială, plecînd de la aceste premize. Ce se poate constata în realitatea secolului XXI după mai bine de două milenii de cînd dreptatea a fost teoretizată și trasformată de societate în legi juridice? Că se relativizează ideea de justiție și implicit de dreptate. Că fiecare stat are legi specifice, că în S.U.A., fiecare din cele 50 provincii numite stat poate să-și creeze sistem juridic propriu. Că bucuria răufăcătorilor e speculativă, ei cunoscînd în detaliu orice chichiță ce-i poate scăpa. Cum se știe, poliția oprește urmărirea la granița statului Colorado, chiar dacă mai are doar cîțiva metri și i-ar prinde, pentru că numai FBI-al are jurisdicția de a-i urmări mai departe în Kansas. Și vorbim de un stat de drept cum e S.U.A., nu de Republica Bananieră.

Deocamdată în provinciile românești nu se aplică reguli juridice diferite pe motiv că regula generală a societății românești de veșnică tranziție este cea a junglei bananiere: fiecare face ce vrea și se descurcă cum poate.

Poți tu ca amărît să furi o găină și să primești în Vaslui 3 ani cu executare? Da, poți. Poți tu ca barosan mafiot să faci evaziune de zeci de milioane de euro și să primești în București 3 ani cu suspendare? Da, poți. Poți tu să-i dai vreunei judecătore vreo două sute de mii de euro pentru că are ochi frumoși? Da, poți, dacă judecătorei îi place fotbalul și transferurile. De bani. Da, poți dacă ai valiza cu marfa și vrei să cumperi indulgența divină. Pentru că întortochiate și nevinovate sînt căile Domnului pe care se pierd probele. Sau se amîna pînă se prescrie vina și se anulează pedeapsa. Poți să te convingi singur cum funcționează sistemul juridic în România intrînd într-una din agențiile noastre: ca simplu cetățean pentru care sistemul funcționează corect, ori ca politician corupt care are imunitate parlamentară. Primul face pușcărie și rămîne fără găina cu pricina, al doilea face ce face și rămîne cu milioanele neatînse, ba se mai și destinde scriind cărți și desenînd hărți, dacă în extremis e privat de libertate pentru vreo doi anișori și jumătate după lupte seculare de ridicat imunitate. Cazul Adrian Năstase vă spune ceva despre mai multe case, tablouri și alte lingouri? George Copos nu mai are nici un os de ros? George Becali, ciobanul, politicianul și războinicul luminii nemaivăzut o fi un nume necunoscut? Dar despre politicianul, televizomanul și turnătorul Varan, motanul Felix zis și Dan Voiculescu, cel care a scris o carte științifică de 150 de pagini în nici 24 de ore, la țuhaus fiind și jinduind la o bere în libertate cu băieții, ce părere aveți? Ceata lui Pițigoi, toți politicieni de soi. Dai într-unul, pică doi.

D-aia le place unora în Republica Fantastică România. Pentru că eșecul sistemului juridic e prevăzut prin lege la nivel

înalt. Procurorii îi demască pe politicienii corupți, judecătorii îi condamnă uneori, lumea rămîne mască și pe ei îi doare-n bască. Pentru că ei sînt cei care fac legile. În interesul cui? Cui pe cui se scoate și păduche la păduche trage.

Să presupunem, dar numai să presupunem de curiozitate, că s-ar vota o lege simplă de genul: cine a furat o găină face 3 ani de închisoare, cine a furat 100.000 de euro 10 ani, iar cine face evaziune fiscală de peste un milion, să fie 100 de ani. Nici cotită, nici sucită, nici măcar învîrită. Ca la americani, sentințe cu sutele de ani. Prin cumulare, nu prin alegerea unei singure condamnări. Ca pe vremea lui Țepeș, pedepsele ar trebui să fie exemplare și mai ales descurajatoare. Păcat că nu pot fi trași în țepă. Doar ei pot să tragă țepe numite acum inginerii financiare sau tunuri. Sistemul juridic ar trebui să permită confiscarea fără echivoc a tuturor sumelor ilicite, să nu le rămînă nici după ce bea apă. Ce s-ar întîmpla? Ar fi grav, ar putea dispărea rasa galină, întrucît cei structurați genetic să fure, mă refer la unii politicienii cleptomani obișnuiți cu sentințe de maxim 3 ani, vor face numai găinării. Doar ei au gîndit să inventeze, voteze și legifereze Legea 254/2013, zice-se cu dedicație pentru Adrian Năstase, primul beneficiar: scrii cărți la închisoare, devii scriitor mare sub soare și vei fi absolvit pentru bună purtare. Nicăieri în Europa civilizată deținuților nu li se reduce din pedeapsă dacă devin scriitori peste noapte, mai ales lucrări științifice. La noi, în Republica Bananieră, da. Totodată vor intra și în Uniunea Scriitorilor, în dicționarele de profil, în manualele de liceu alternative, ca genii neînțelese. Neînțelese sînt căile juridice pentru omul de rînd care descoperă că românul s-a născut poet în închisoare și e simultan infractor în Parlamentul cel mare.

Pe de o parte avem Codul penal foarte permisiv pentru marii corupți, mai ales dacă au și un judecător mînjit de partea lor, pe de altă parte avem Hotărîri de Guvern și Ordonanțe de Urgență care deseori au un scop bine definit. Șuntează Parlamentul și vizează niște interese imediate cu dedicație, uneori cu valabilitate de 24 de ore. Cea cu reducerea cotei pe dividende la întreprinzătorii particulari de anul acesta oare pe cine avantajează, mai ales că nu e mediatizată ca să se știe de ea? Și mai avem vid legislativ, deși clica din *Barlament* tot scoate legi bahice de 26 de ani. Dar nu avem regulament de aplicare a legilor, procedura în sine, ci doar o lege ambiguă, cu multe virgule avantajoase pentru infractorii cu bani. Un hățis legislativ birocratic.

Nu discutăm de dreptatea absolută, așa cum o trata Camil Petrescu în drama „Jocul ielelor”, considerînd că dreptatea este inumană și nu are privilegiați. Dar afirmația sfidătoare, tipic politicianistă a deputatului PSD Marius Manolache care a spus că „*nu putem să punem egalitate între un demnitar și un cetățean normal, fie el muncitor, inginer sau medic*” cere privilegii și picioare în circumferința dorsală, nu dreptate. Tocmai de aceea credem că nu este drept și uman să pui tu, ca legiutor, semn de egalitate între o găină furată și milioane de euro, cum ne demonstrează realitatea. De ce să nu fie privilegiat cel care prejudiciază statul cu sume exorbitante cu sentințe pe măsură? Răspunsul e la mîntea găinii furate: pentru că legiutorul, adică cei votați de noi și trimiși de noi să facă legi în Parlament, gîndește. E singura dată cînd politicienii au o strategie pe termen lung. **Se gîndesc la viitorul lor. Cum să scape mai ușor cînd fură, cînd și dacă vor fi prinși cu osu-n gură.** Altă explicație logică nu există de ce se persistă și insistă asupra ideii de dreptate juridică și nu dreptate socială.

S-ar face o dreptate socială la noi, în Săcele și aiurea (București, Constanța, Bacău, Sibiu, Iași, Brașov etc.), să dezgroape DNA-ul contractele tuturor primarilor. De ce să se prescrie după 3-5 ani? Oare cine și de ce a votat ca o ilegalitate să se stingă de la sine? Și nu ne referim la găinile furate, de care păgubitul a și uitat, că nu e rău de pagubă. Ne referim la traficul

de influență, la abuz în serviciu, la evaziunea fiscală cu multe zerouri, la constituirea unui grup infracțional pentru subminarea țării, la deturnarea de fonduri, la mita cît calupul de dinamită primită în dar, la toate manevrele ilegale ce au distrus România și au umplut unele buzunare privilegiaților pe mai multe generații... lată de ce clachează sistemul juridic!

„*Legile adevărate sînt în conștiință*” susținea același Camil Petrescu. Care conștiință, tovarăși? Rahat și balast. Conștiința ar trebui să fie vocea rațiunii. Sau glasul lăuntric al lui Dumnezeu. Dar dacă e ateu? Dacă e pitecantrop? Dacă e macac și zice mă cac pe ea conștiință? Dacă ar avea un dram de conștiință și omul ar respecta Decalogul ca pe un cod moral barem în a doua jumătate, multe din legile juridice ar deveni nule sine die: să nu ucizi, să nu fii desfrînat, să nu furi, să nu depui mărturie mincinoasă, să nu rîvnești. O lume fără criminali, curvari, hoți, mincioși și lacomi ar fi un paradis. Plictisitor pentru unii. D-aia s-au inventat legile juridice, ca să-i mai tempereze pe cîțiva, altfel din lăcomie cosmică și invidie parșivă se ajunge la apocalipsa umanității. Porunca a zecea, cea de pe urmă, e cea dinții la mafioți, pentru că ea duce la celelalte interdicții. Din lăcomie și din invidie, din dorința de a avea tot mai mult se fură, se minte, se ucide și se calcă în picioare legile. Exemplul clar este cel al referendumului din 2012, cu reducerea numărului de parlamentari. Poporul a votat 300 și ei sînt acum aproape 600. Biști, că pute! Că nu e săptămînă să n-auzim de un politician anchetat.

Ori, ce s-au gîndit (v-am atras atenția că indivizii gîndesc cînd e vorba de interesul lor) dragii și scumpii noștri parlamentari? Să fim cît mai mulți și să avem privilegii. Să ne apărăm unii pe alții ca într-un gînd să mărturisim cînd vor să ne ridice imunitatea parlamentară. Doar n-o să facă închisoare chiar așa ușor ca un infractor ce e Mădălin Voicu sau alt țigan, Elena Udrea sau Varujan Vosganian. Să votăm legea defăimării, să nu se mai ia mass-media de toți mahării. Să extindem noțiunea prezumție de nevinovăție la orice faptă prin lege. Zis și votat. Ca atare, dintr-un condei și o mînă ridicată, au devenit oameni cinstiți, dacă nu sînt dovedeți. La delapidare, la evaziune, la prespălare de bani, la mită batem cîmpii și șaua să priceapă tot pățitul priceput. Că tupeul unora e infinit. Chiar și cînd primarul nostru și parlamentarul nostru este prins cu șpaga de 60.000 euro pe care scrie mită, suține sus și tare că e un împrumut returnat cîstit. Ba mai mult, o să primească și pensie specială, că doar asta știu să-și voteze repede și eficient aleșii și realeșii.

Dacă eu sînt bugetar, om de afaceri cu salariul minim pe economie și cu firme insolabile, sau pur și simplu nici carte de muncă n-am, dar am conturi de zeci de milioane de euro, vile cu turnulețe, terenuri la greu, yahturi, mașini de lux, gagici și lipici, dovedește-mi statutele că le-am furat, că dacă nu, te dau în judecată pentru calomnie. Ce-i, bă, mînca-ți-aș ocarina, n-ai auzit că hoțul neprins e negustor cîstit, chiar dacă hoț rămîne?

Așadar pe cine avantajează aceste prevederi legale? Pe cei ce muncesc cîstit, adică poporul român în proporție covîrșitoare? Categorie nu. Demonstrabil matematic. Un om obișnuit cu un salariu mediu de 400 de euro pe lună, va avea 5000 de euro cîștigați anual. Niciodată n-o să se teamă că va fi întrebă de unde are sute de milioane de euro valori materiale. Pentru că niciodată n-o să le aibă din muncă cîstită, din salariu. Doar dacă îi lasă mătusa Tamara (vezi explicația coiosului Adrian Năstase) din pensia ei amărită, vreo moștenire de cîteva milioane, tablouri, bijuterii și alte coțcării. Iar pentru alții 5000 de euro e un spanac, un nimic, bani de buzunar în week-end la Mamaia cu mașini de fițe și blonde pipițe. Neraportăm, tot matematic, la șpăgi de sute de mii sau milioane de euro de care auzim mai tot timpul cînd e vorba de marea corupție.

Din acest punct de vedere, parlamentarii sînt de trei ori

blamabili și condamnaibili. **Primo:** pentru că au gândit legile în interesul lor, de grup infracțional. **Secundo:** pentru că de breșă formată în sistemul juridic profită clanurile interlope, țiganii lui Bercea Mondial sau Fane Spoitoru, traficanții de droguri, proxenetii și alte scursuri ale societății considerate cinstite fără să fi fost vreodată pe vreun stat de plată oficial. Totul se reduce la spălare de bani. **Tertio:** pentru că pervertesc gândirea sănătoasă a românului care ajunge să afirme ferm convins că pentru câteva milioane de euro ar face și el trei ani de închisoare oricând.

Atunci despre ce vorbim? Nu despre eșecul sistemului juridic? Dacă ar vota pitecantropii fără conștiință o lege simplă, **confiscarea averilor ilicite la sume de peste 100.000 de euro**, și-ar tăia craca de sub picioare. Și nu ar fi drept față de cât au șmenuit, să-și rupă picioarele sau gâtul doar pentru atât. Prin diferite tertipuri avocățești, permise de legea dinadins gândită ambiguă, se tergiversează, se refuză instanțe, se amână, se invocă, se alocă, se dislocă, se prescrie. Din prejudiciul datorat de Dan Voiculescu statului român (60 milioane de euro într-un singur dosar) s-a recuperat doar 1%. Iar lumea se inflamează când sînt somate și executate sediile Antenelor și Latrinelor. Și e valabil, desigur, pentru mulți alții. 1%, doar atât.

Atît doar că ar fi o dreptate socială mai corectă să prezinți tu, ca afacerist cinstit, cum ai ajuns la aceste sume, nu eu ca stat să presupun că le-ai cîștigat în mod cinstit, cînd evidența opulenței

frizează aureola sfințeniei și pute a nesimțire și a minciună crasă. Prezumția de nevinovăție este o condiție democratică sine qua non în cazul unei crime, unui furt, viol etc, dar nu atunci cînd averile tale colosale sînt contabilicește, cu intrări și ieșiri, dobîndite ilicit. Sau evident măsluite, de vreme ce tu, clan mafiot, n-ai muncit în viața ta pe nicăieri. Inutil, superfluu și degeaba ți-ai trecut palatele, merțanele și burlanele pe numele bunicilor, nepoților ori netoților.

Eșecul juridic rezultă logic din viziunea juridică a parlamentarilor noștri aleși, realeși și cu pensii speciale recompensați de ei înșiși: statul român trebuie să demonstreze, numai dacă vrea, că oamenii ăștia curați ca lacrima de crocodil sînt (ne)cinstiți și nu trebuie fugăriți. Ce sperietoare bună era pe vremuri legea 18 / 1968, **legea ilicitului**, de care tremura orice securist ori activist comunist lacom, cu prea mulți bani la CEC sau prea multe case!... Să nu uităm că evaziunea fiscală l-a băgat la închisoare ani grei pe Al Capone în America, că țări precum Germania, Norvegia sau Elveția s-au civilizat prin legi dure și aplicarea lor ad litteram.

Reiterăm această idee dragă nouă: ar fi singura lege care ar scoate România din căcat! Cum altfel se poate numi ceea ce ne servesc aleșii noștri draci și scumpi drept justiție, legi democratice ori dreptate?

prof. Nicolae Munteanu

ALEGERILE – MĂSURĂ A RESPONSABILITĂȚII NOASTRE CIVICE



Mulți ne întrebăm – care or fi păcatele neamului românesc, pe care trebuie să le ispășească, suportând **conducători lipsiți de competență și probitate morală?**

Dacă urmărim știrile, constatăm cu stupeoare că în fruntea comunităților locale s-au înfipt hoți, escroci și măscărici. Primarul capitalei țării și-a dat condiția de medic și de cadru didactic universitar pe șpagă din administrarea cimitirelor; exoticul primar, dansator din buric, de la malul mării și-a dosit banii din șpagă pentru casele nevoiașilor, prin conturi străine; primarul din capitala Moldovei își urmărea, pe banii statului, cu ajutorul instituției de pază locală, amanta suspectată că-l „traduce”; cel din Slatina, mare iubitor de artă, își ascundea tablourile pe sub canapele, iar mai marele reședinței județului nostru, se pare că este și el „curat murdar”. Să nu-i uităm nici pe președinții Consiliilor Județene, pe cel de la Brașov care și-a găsit fericirea în grădina zoologică personală sau pe cei din Prahova, Brăila, Constanța, Cluj, Mehedinți și putem continua cu un pomelnic mai lung decît cel de la ziua morților.

Pentru că în curând urmează alegerile locale este important să analizăm cum s-a ajuns la această situație, de pe urma căreia avem atâtea de pierdut.

Problema cea mai evidentă sunt **candidații la funcțiile din administrație**. Cel puțin jumătate dintre ei au intrat în partide în speranța că astfel au șansa să se pricopsească. De cele mai multe ori, este vorba de oameni care nu sunt capabili să practice o meserie onestă și își caută calea spre ceea ce știu să facă: să înșele, să corupă, să fure. Numeroase cazuri ajunse în instanțele judecătorești probează cu prisosință ce-i mână pe ei în luptă: setea de putere și de îmbogățire, indiferent prin ce metode și pe ce căi. În partide s-au format găști cu interese foarte precise, care îi promovează și susțin pe cei care le pot realiza adevăratele lor obiective, iar acestea nu sunt în niciun caz promisiunile cu care amăgesc naivii.

Din păcate, aflăm despre aranjamentele din administrație doar când anumite situații intră în atenția justiției, deci mult prea

târziu. **Presa**, dacă și-ar lua în serios menirea, ar putea juca un rol important în deconspirarea din timp a impostorilor și a neregulilor. În momentul de față este însă în bună măsură aservită și apără interesele finanțatorilor. În loc să investigheze și să informeze, mass media s-a transformat într-un fel de lăutar care prestează în funcție de succesul la public și bacnotele care i se lipesc pe frunte.

Mai grav este că și în **Parlament**, unde se votează legile care reglementează funcționarea instituțiilor, majoritatea sunt de aceeași teapă și mentalitate cu penalii din administrațiile locale. Astfel, la nivelul înaltului for legislativ, nu numai că nu se dorește înlăturarea corupților din teritoriu, ci se încearcă permanent crearea de privilegii pentru aceștia, de tipul pensiilor speciale.

Constatarea corupției la nivelul tuturor instituțiilor a devenit un loc comun și îi determină pe mulți să se declare neputincioși când vine vorba de o schimbare în bine. Să nu ne ascundem însă după deget, problemele pleacă nu numai de la aleși, ci și de la **alegători**. Faptul că procentul participării la alegeri este de regulă sub 60% spune multe. Poate cca. 10% lipsesc din motive obiective, dar ceilalți absenți cred că nu prea pricep ce este democrația și ce treabă au ei cu ea. Îi interesează doar problemele lor, iar pe cele ale comunității să le rezolve cine o vrea și cum o vrea. Cine își închipuie că nevotând pe nimeni, nu este responsabil că la conducere și-au făcut loc fel de fel de ticăloși, se înșală. Orice opțiune neexprimată este o modalitate de a da mână liberă celor care au ajuns să creadă că pot face tot ce vor, tocmai pentru că nu sunt opriți. Iar când ne plângem de corupție, să ne amintim și de cei care sunt dispuși să-și vîndă votul pe un mic beneficiu: o pungă cu zahăr și un litru de ulei, o găleată sau măcar niște mici și o bere. Ce contează cu cine votezi? Important este cu ce te mânjește. Votul își pierde rostul și dacă nu facem un efort să ne informăm cine sunt candidații, ce au făcut ei până acum, ce competențe au care să-i recomande pentru a prelua frâiele comunității. Atîta vreme cît alegătorii nu sunt dispuși să investească timp și efort pentru a identifica și alege din rândul comunității oameni capabili

și cinstiți care să-i conducă, vor triumfa mediocritatea, indolența, incultura, corupția, hoția și alte asemenea racile.

Ce-i de făcut?

Este necesară **pedepsirea exemplară** a celor care comit ilegalități în funcții de conducere, astfel încât aceste funcții să nu mai fie privite de toți neaveniții drept o modalitate lejeră de îmbogățire rapidă. Și pentru că închisoarea nu prea îi sperie, atâta vreme cât rămân cu banii, recuperarea prejudiciilor de la cei condamnați trebuie să primeze, iar orice reducere a pedepsei să se poată aplica numai după recuperarea integrală. De asemenea, trebuie încadrați ca prejudiciu banii publici cheltuiți fără discernământ. Acesta trebuie recuperat de la cei care au provocat paguba cu lucrări inutile și investiții supraevaluate (vezi terenuri de fotbal în pantă, parcuri în sate, în loc de canalizare și asfaltare, cămine de bătrâni cu lacătul pe ușă etc). În plus, pentru a împiedica revenirea acestor oameni în funcții de conducere, Parlamentul ar trebui să reglementeze de urgență problema degradării civice pentru toți cei condamnați.

Pedepsindu-i și eliminându-i din funcții pe cei corupți rezolvăm însă doar o parte a problemei. Ordinea în țară, dreptatea și buna organizare nu cu DNA-ul le instaurăm, ci prin alegerea candidaților destoinici, iar pentru aceasta este esențială **informarea obiectivă și insistență** cu privire la faptele celor care vor

să ne conducă. Din fericire, în țara asta mai sunt și jurnaliști demni, cinstiți, cu respect de sine, dragoste pentru semeni și spirit de sacrificiu. Pentru ca jurnalismul de investigație să triumfe asupra presei de propagandă și scandal trebuie însă ca și publicul să-și ia rolul în serios și să nu caute doar divertismentul și senzaționalul.

Asociațiile civice de tipul *Pro Democrația* și chiar asociațiile culturale ar trebui să coboare din "turnul de fildeș" al principiilor generale și să facă **educație democratică practică**, să le explice cetățenilor drepturile și îndatoririle lor și chiar să se implice în informarea echidistantă despre candidații la funcțiile de interes public. Nu în ultimul rând, în programele școlare trebuie cuprinse educația civică și juridică, încă din școala generală. Cu oameni care au ei înșiși o educație precară să nu ne mirăm că avem primari ca cel de la sectorul 5 al capitalei.

Avem datoria civică și morală **să fim responsabili în actul alegerilor**, deoarece depinde și de noi cine va avea putere de decizie în această țară. Întrucât doar cu **conducători competenți, integrități și dedicați intereselor comunității** vom înainta spre civilizație și bunăstare, trebuie ca fiecare dintre noi să ne implicăm cu toată hotărârea în promovarea și alegerea celor care merită.

Traian Florea

• *Timeri*

CHOUX À LA CRÈME

(după o rețetă culeasă din "Compendiul gastronomic" al regretatului prof. universitar D. Cazacu)



Prezentă în cofetărie,
Încearc-o și-n bucătărie,
Servește-o apoi cu drag la masă
Drept o rețetă „ca acasă”.

Nu îți ia mult s-o pregătești,
Este-o plăcere s-o gătești,
Iar mai apoi gustul să-i simți
Cum se topește printre dinți.

Și-acum să vă prezint încet
Acest cremos și-ușor desert,
Choix à la crème el se numește,
Dar și éclair, pe franțuzește.

Se ia untură, optzeci de grame
Sau untul la suta de grame
Și-n apă se topește bine
Cu zahăr, sare, cum se cuvine.

Când apa dă să clocotească
Torni o făină-mpărâtească
Albă și fină ca omătul
Și-amesteci-ncetișor cu totul.

Când acest pas s-a terminat
Și-o pastă densă s-a format
Un strop se lasă la gătit
Căci încă mai e de gătit.

Se introduc pe rând și ouă
Puțin mai multe decât două
Și se amestecă puternic
Pân-ce s-au dizolvat temeinic.

Apoi, pe-o tavă de-aragaz,
După ce-ai dat drumul la gaz,
Aluatul ce s-a încheșat
L-așezi frumos și distanțat.

Căci el se umflă și se poate
În rând să se unească toate
Să nu le poți deosebi
Ca să-nțelegi ce va ieși.



Iar mai apoi când s-au răcit
Le tai la mijloc c-un cuțit,
Le umpli cu-o cremă gustoasă
Ce-i de-o vanilie delicioasă.

Pentru éclair-ul mult râvnit
Aluatul îl tai alungit
În rest, principiul e la fel
De ai dorință și mult zel.

Zahărul pudră la final
Îi dă și el un gust genial
Și un aspect ce te îmbie
Să îl încerci dintre o mie!

Ingrediente (pentru 12-13 bucăți mari):

- 250 ml apă
- 80 gr untură sau 100 gr unt
- 1 linguriță zahăr
- 1 praf sare
- 125 gr făină
- ouă întregi (2-4)
- cremă de vanilie
- zahăr pudră

Linguri mai mici sau chiar mai mari
C-un pic de moț treptat presari
Juma' de oră lași la copt
Să se usuce fain de tot.

Alexandra Banciu

OMAGIERI LA SĂCELE

Luna februarie 2016 a fost darnică în momente de omagiere a unor personalități marcante ale trecutului săcelean, fapt ce a prilejuit organizarea unor manifestări culturale de suflet, ai căror organizatori au fost Asociația Cultural-Sportivă *Izvorul* și Liceul *George Moroianu* din localitate.

Mai întâi, duminică, 7 februarie, a fost omagiat ilustrul economist, om politic și om de litere care a fost *George Moroianu*, cu prilejul împlinirii a 71 de ani de la trecerea sa la cele veșnice.

George Moroianu s-a născut la Satulung și s-a instruit atât în țară cât și în străinătate. A terminat Școala Superioară Comercială de la Brașov, apoi și-a continuat studiile de comerț la Anvers și cele de științe politice la Paris. Și-a trecut doctoratul în științe economice și financiare la Universitatea din Tübingen (1897). Și-a legat numele de activitatea prodigioasă a "Ligii Culturale a Românilor".

Dăruirea sa totală, entuziasmul cu care a participat, îl recomandă ca unul dintre principalii artiști ai Marii Uniri. A îndeplinit funcții importante și dificile ca acelea de atașat comercial pe lângă legațiile din Austria, Germania, Elveția, Italia și Rusia. În 1918 a fost numit membru în Comitetul Unității Naționale de la Paris și în același an devine consilier tehnic principal al delegației române care a participat la Conferința de pace de la Paris.

În anul 1921 a fost numit profesor de economie politică la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din Cluj, al cărei rector a fost între anii 1929-1936.

A publicat numeroase lucrări științifice, politice și literare, dintre care amintim: "Legea agrară de la 1864 și statutul țăranului în România" (1898), "Legăturile noastre cu Anglia" (1923), "Din ținutul Săcelelor" (1931), "Luptele românilor transilvăneni pentru libertate și opinia europeană" (1933), "Chipuri din Săcele" (1938), etc. În anul 1931 a înființat la Cluj publicația de specialitate "Observatorul social-economic".

Manifestarea organizată la mormântul ilustrului săcelean, din cimitirul bisericii *Sf. Adormire*, din Satulung, a constat în săvârșirea unei slujbe de pomenire, oficiată de preoții parohi *Ion Cornea* și *Mircea Leb*, continuată de depunerea unor coroane de flori și rostirea unui frumos cuvânt de amintire referitor la importanța vieții și operei lui *George Moroianu*, de către domnul profesor *Ionuț Tănase* de la liceul al cărui patron spiritual este marele omagiat.



Apoi, duminică, 28 februarie, a fost organizată o manifestare de aniversare a fostului Episcop de Caransebeș, părintele *Nicolae Popeea*, cu prilejul împlinirii a 90 de ani de la nașterea marelui săcelean. Și în cadrul acestei manifestări, a fost depusă o coroană de flori din partea asociației *Izvorul*, moment urmat de săvârșirea unei slujbe de pomenire și de rostirea unui frumos cuvânt în care domnul profesor *Gheorghe Munteanu*, directorul Liceului *George Moroianu*, a prezentat cele mai importante momente din viața, activitatea și opera celui omagiat. Întreaga ceremonie s-a desfășurat în fața frumoasei troițe ridicată în cimitirul bisericii *Sf. Adormire* din Satulung, în memoria marelui prelat. Pentru cei care nu știu, această troiță a fost ridicată din inițiativa părintelui *Gheorghe Șerbu* și era plasată inițial în fața bisericii și a casei unde s-a născut *Nicolae Popeea*. Festivitatea de sfințire a

avut loc în ziua de 21 august 1938 și la ea a participat un numeros public format din fețe bisericești, oficialități săcelele, rude ale lui *Nicolae Popeea*. Cu această ocazie a ținut o cuvântare și profesorul *George Moroianu* care a dat citire și unei telegramme din partea P.F. Patriarh *Miron* care-i fusese urmaș în scaunul episcopal din Caransebeș lui *Nicolae Popeea*.

Troița a fost lucrată la Liceul Industrial din Brașov și are săpate pe ea următoarele cuvinte: "Cu acest semn vei birui. Această sfântă troiță s-a ridicat întru pomenirea Episcopului *Nicolae Popeea*, Anul Domnului 1938."

Ambele manifestări au constituit momente culturale și spirituale deosebite, prin care organizatorii au subliniat, o dată în plus, valoarea celor doi intelectuali săceleli care, alături de numeroși alții, au marcat prin activitatea și opera lor istoria și cultura națională. Este bine că se mai întâmplă și la Săcele asemenea lucruri frumoase, că se promovează bogăția culturală a comunității noastre și că se transmite astfel, generațiilor următoare, moștenirea deosebită a înaintașilor.

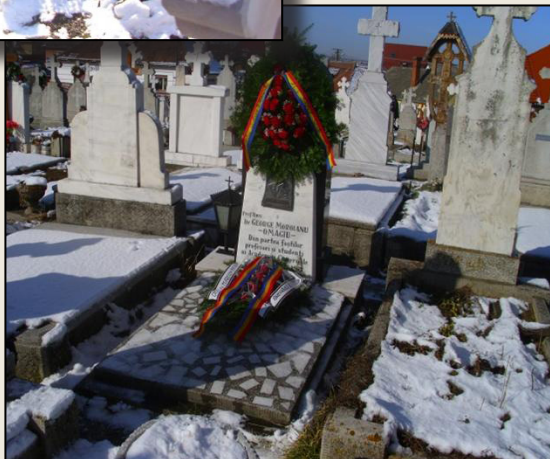
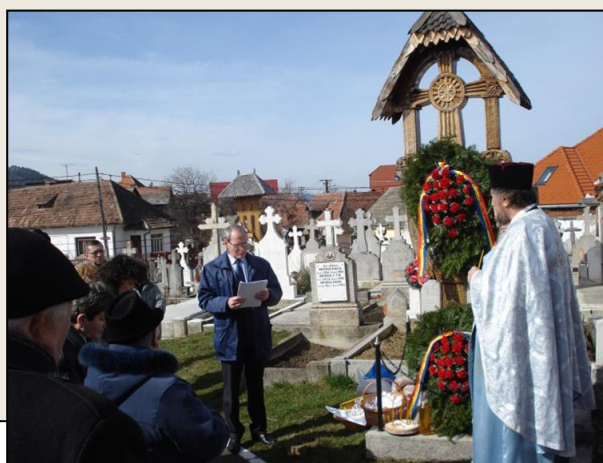


Foto: Paul Sasebeș și Dorel Cerbu

HoriaBârsan

EPISCOPUL ACADEMICIAN NICOLAE POPEA

Academicianul Nicolae Popea s-a născut la Satulung, în 17/29 februarie 1826, în familia, preotului Nicolae Popea, mama fiind preoteasa Voica, din vestitul neam al Verzeștilor. A urmat cursurile școlii primare în Satulung, gimnaziul inferior la Brașov, apoi la Blaj clasa numită "Poetică" și primul curs de filosofie; al doilea curs de filosofie și cel de drept le-a absolvit la Cluj. În acest oraș tânărul Neagoe Popea, împreună cu Alexandru Papiu Ilarian și alți colegi, a întemeiat, la 1845, o societate studențească de lectură care a editat în format manuscris o revistă literară "Aurora sau zorile pentru cuvinte și inimă"; între 1846-1848 s-a aflat la Viena, unde a făcut studii teologice. La izbucnirea revoluției pașoptiste s-a întors acasă, participând la evenimentele din Transilvania, la Brașov, având rolul de căpitan în garda românilor. După înfrângerea revoluției s-a întors la Viena, și-a reluat studiile teologice și a absolvit în 1849. În același an a fost angajat în oficiul de stat ca slujitor la locotenența transilvăneană, iar mai târziu la Prefectura din Deva și la judecătoria din Șoncuta Mare. În anul 1856 a fost cooptat de Sfântul Mitropolit Andrei Șaguna în administrarea eparhială de la Sibiu. A fost acolo secretar consistorial, profesor de teologie și administrator protoprezbiterial al tractului Nocrich. În această perioadă a fost călugărit sub numele de Nicolae, a fost hirotonit diacon și preot, apoi hirotonit protosinghel. Sinodul arhiepiscopal din 1870 l-a numit, la propunerea lui Șaguna, vicar episcopesc, iar în anul următor a devenit arhimandrit.

Angajat trup și suflet în lupta pentru apărarea drepturilor românilor transilvăneni, Nicolae Popea s-a angajat în viața politică fiind ales deputat în Dieta Transilvaniei (1863-65), membru al Senatului Imperial din Viena, președinte al Comitetului Național Român din Transilvania (1878-1881).

La moartea marelui Șaguna, mulți dintre frunțașii românilor ortodocși considerau că Nicolae Popea este cel mai îndreptățit să ocupe scaunul de mitropolit, dar activitatea sa energetică și pilduitoare în lupta pentru drepturile românilor, a

determinat autoritățile austro-ungare să refuze și să împiedice alegerea sa.

La 27 martie /8 aprilie 1889 a fost ales în unanimitate de Sinodul electoral Episcop al Caransebeșului, fiind înscăunat la 2 iulie în același an. A activat aici până la sfârșitul zilelor, preocupându-se cu vrednicie de păstrarea sufletelor, de activitatea Institutului teologic-pedagogic din Caransebeș, de ridicarea stării materiale a Eparhiei sale, de școlile sătești confessionale.

În anul 1877 a fost ales membru corespondent al Academiei Române, iar în 1899 – membru activ. Numirea sa nu a însemnat decât răsplata dobândită în urma eforturilor pentru apărarea și consolidarea limbii române și a credinței strămoșești, consemnate în lucrările sale: "Vechea Mitropolie Ortodoxă Română din Transilvania, suprimarea și restaurarea ei" (1870), "Arhiepiscopul și Mitropolitul Andrei Șaguna" (1879), "Memorialul arhiepiscopului și Mitropolitului Andrei Șaguna, sau luptele naționale politice ale românilor (1846-1875)", studii și articole în "Telegraful român", Sibiu și "Foaia Diecezană", Caransebeș. A rostit discursul de recepție în fața membrilor înaltului for al culturii naționale în prezența regelui Carol I, care l-a primit apoi în audiență.

A răspuns discursului de recepție academicianul Dimitrie Sturza, care a încheiat astfel: "Viața și munca sa l-au înălțat în treptele bisericești și sociale cele mai înalte". "Viața și munca sa ne vor servi de exemplu, ca astfel să ne facem folositori patriei și neamului". Pomenindu-l astăzi, la 190 de ani de la naștere, omagiem viața și lupta sa închinată românilor transilvăneni, în viitorul cărora a crezut, fiind pentru cei ce i-au urmat un exemplu grăitor, iar pentru noi cei de astăzi și un prilej de a spune cu mândrie, precum acum câteva secole cronicarul: "Nasc și la Săcele oameni"

Prof. Gheorghe Munteanu
Director Liceul "George Moroianu"

"DRUMUL BRÂNZEI"

Cronică anonimă despre Balul Plăcintelor mocănești 2016

Mocanii săceleni erau veșnic pe drum, cu turmele lor și cu toate ustensilele necesare stănei. În urma acestor nesfârșite drumuri s-a născut o civilizație pastorală care își pierde urmele în negura veacurilor.

Noi, cei care astăzi facem eforturi pentru a păstra amintirea și obiceiurile strămoșilor noștri, ne aflăm într-o situație delicată, deoarece viața și mentalitatea noastră sunt total opuse acestei civilizații pastorale. Lumea în care trăim este din ce în ce mai superficială și artificială, în sensul în care traiul nostru nu mai este apropiat de ritmurile și ciclurile naturii. Un înțelept indian spunea că, pentru om este esențial să observe și să trăiască în viața lui zilnică după ritmurile naturii. Nu este vorba numai de ritmul diurn zi-noapte, ci și de cel al astrelor și planetelor care ne înconjoară și de cel mai important dintre toate ritmurile: ritmul solar. Civilizații întregi au crescut și s-au dezvoltat după



Deschiderea Balului Plăcintelor 2016

calendarele și cu viteza acestor ritmuri cosmice. De aceea, ca să-i înțelegem mai bine pe strămoșii noștri și ca să devenim armonici cu mediul natural al universului nostru, va trebui să redescoperim și să învățăm din fragedă pruncie aceste ritmuri cosmice și planetare.

Tema Balului plăcintelor mocănești din acest an a fost legată de unul din aceste ritmuri anuale: cel al obținerii produselor din lapte de oaie. Știți că astăzi oile nu se

mulg în toate țările Europei? Acest obicei

a rămas o specificitate a țărilor balcanice unde îndeletnicirile pastorale sunt adânc înrădăcinate în mentalitatea colectivă. Ați observat de altfel ce extindere are păstoritul în țara noastră de când nu mai are cine să cultive pământul. Laptele de oaie și derivatele sale au rămas în topul preferințelor colective și individuale. Este un produs nelipsit de pe masa românilor. Anumite specialități de brânză de oaie sunt tipice pentru această parte a Europei.



Expoziția realizată de prietenul nostru Ștefan Lupu „Drumul Brânzei” a ținut să readucă în actualitate această artă a producerii brânzei de oaie, cu toate ustensilele autentice de la stâna vecinului nostru Barbu Mircea, un ultim păstrător al tradiției mocănești din Satulung. Cercetând atent fotografia de ansamblu a expoziției veți remarca toate amenajările specifice acestei în-deletniciri: locul de muls, vatra pentru foc, recipientele gigantice pentru fiert laptele, tifoanele pentru scurs brânza, etc. etc. Toate denumirile acestor ustensile nu mai sunt accesibile concetățenilor noștri, mai ales celor tineri. Expoziția aceasta este printre altele și o sugestie pentru un posibil Muzeu viu permanent al stânei de altădată, muzeu ce ar putea fi o atracție a orașului nostru. Chiar și o zi dedicată unui Festival al plăcintelor mocănești ar fi de bun augur pentru orașul nostru. „Oile” zilei de astăzi sunt automobilele care ne sufocă orașele și aerul. Copiii mai văd animale doar la televizor sau la grădina zoologică. Cred că nu este prea târziu să reînviem măcar parțial o civilizație care ne-a marcat profund istoria.

La amenajarea expoziției au participat prietenii noștri din Asociația Izvorul : Ștefan Lupu, Gabriel Sabo, Eftimie Ioan,



Participanți la Bal în salonul Restaurantului Vienna

Barbu Mircea, Mircea Arion și Costin Teșileanu.

Plăcintele mocănești cu refrec au fost opera doamnelor din Asociația Izvorul: Georgeta Souca, Mimi Zbarcea, Toni Homorozean, Ina Bîja, Elena Primăvăruș, Rodica Eftimie și Simona Cerbu. Ele au pregătit cele 260 de plăcinte care au fost servite în seara balului. Brânză de burduf a fost cumpărată de la un producător din zona Bran, de către o echipă formată din : Ninel Eftimie, Dan Povârnuș și Ștefan Lupu.

Balul lăsatului de sec la brânză a avut loc în 5 martie 2016 la Restaurantul Vienna din Brașov. Balul a fost deschis de Președintele Asociației Izvorul. Părintele Raul Șerban a rostit Rugăciunea Domnească și a binecuvântat adunarea și bucatele pregătite pentru bal. Pentru izvorenii plecați dintre noi s-a păstrat un moment de reculegere. Ca în fiecare an, Asociația Izvorul a sponsorizat participarea unor personalități locale care au contribu-

it la recrearea și dezvoltarea Asociației după 1990: Milu Alexandrescu, Elena Primăvăruș, Tică Voinea, Ștefan Casapu etc.

În cadrul unui moment festiv Asociația Izvorul a înmănat diplome de excelență unor membri marcanți ai comunității noastre săcelele și sponsorilor.

Programul artistic al serii a fost susținut de Ansamblul de dansuri populare Astra, instruit de Mircea Debu, care a prezentat o suită de dansuri pastorale românești; de soprana Emilia Calefariu, care a cântat trei lied-uri de Tiberiu Brediceanu și de profesorul Caliefariu Gavril care a cântat un cântec compus de domnia sa, despre Săcele.



Soprana Emilia Caliefariu



Ansamblul folcloric „Astra”

Domnul Florea Traian a recitat o poezie închinată evenimentului. La Bal au participat oaspeți din Olanda, București, Făgăraș, Brașov etc.

Formația Kontraband, condusă de profesorul Cătălin Brudiu de la Liceul George Moroianu, a întreținut o atmosferă plină de veselie și entuziasm tineresc. Numeroșii tineri prezenți la bal au dansat încontinuu până dimineața. De altfel prestația formației Kontraband a fost a unor muzicieni autentici care cunosc perfect diverse stiluri muzicale autentice și nu fac rabat de la actul artistic.

În final apreciem prestația tuturor celor care au contribuit la reușita acestei manifestări anuale: membrilor Asociației Izvorul amintiți mai sus, sponsorilor balului- Regia Locală a Pădurilor Săcele și Coreli Insolv IPURL, tuturor participanților la acest eveniment.

Dorel Cerbu



ECOURI DUPĂ BALUL PLĂCINTELOR

BALUL NOSTRU

Balul plăcintelor mocănești cu brânză și refrec, organizat de Asociația Cultural-Sportivă *Izvorul*, a devenit de acum, pentru noi și pentru participanți, o poveste de succes. În spatele acestei desfășurări de forțe stă munca oamenilor dăruți realizării acestui eveniment pentru asigurarea nivelului lui de azi și a prestigiuului lui. Din punctul de vedere



al programului și al sistemului de desfășurare, cuantificarea succesului sau a insuccesului se face prin ceea ce se aude despre acest tradițional eveniment și prin ce se vede în noaptea petrecerii.

Anul acesta, balul s-a desfășurat în salonul *Viena* din Brașov. În holul de la intrarea localului, a fost amenajat de către Fane Lupu și Ninel Eftimie, ajutați de alți câțiva inimoși urmași de mocani, cu multă dăruire, talent și cuvenitul profesionalism, o incintă de evocare a *Căii brânzei*, de la mulgerea oilor până la prezentarea produselor din lapte: bucăți de telemea, "brânză albă de Brăila", caș dulce, caș sărat, brânză de burduf, cașcaval și urdă. Din multitudinea de articole expuse, talentatul artizan Fane Lupu a scăpat, dar îl iertăm, trei articole intrate în timp în istoria mocanilor și a stâniilor lor pentru aprinderea focului: piatra, iasca și amnarul.

Surpriză la intrarea în salon: invitatelor le-a fost oferită câte o floare de către cavalerii Dorel Cerbu și Ninel Eftimie, iar invitații au fost îndrumați spre masa pregătită, de către inimoasele organizatoare Geta Souca și Mimi Zbarcea.

La ora 20:00 a fost anunțată, pe un fond muzical adecvat, deschiderea petrecerii, iar membrii comitetului de primire au făcut, rând pe rând, referiri la:

- bucuria de a fi împreună la acest eveniment de suflet, tradițional, al mocanilor săceleni (Geta Souca).
- prezentarea rugăminții de a păstra un moment de reculegere pentru cei plecați dintre noi (Dorel Cerbu).
- binecuvântarea pâinii și a vinului înaintea începerii mesei (preot Raul Șerban).
- evocarea succintă a realizărilor asociației în general și în ultimii ani, în special, inclusiv cu prezentarea *căii brânzei și a lânii*, cu parfumul lor de epocă.
- că balul plăcintelor mocănești cu brânză și re-

frec se ține, conform obiceiului, în cășlegi, înainte de lăsarea Postului Paștelui.

- că multe plăcinte, servite calde, au trecut prin mâinile harnice ale unor doamne săcelence care au respectat rețeta tradițională ce a devenit și ea un adevărat brand al Săceleului.

- că balul vrea să reînvie, atât cât se mai poate, atmosfera mirifică a petrecerilor mocănești, în care străbunii noștri știau să petreacă, să se distreze, să cânte și să joace, tot atât de bine pe cât știau să muncească în restul timpului.

Epuizându-se aceste momente, formația muzicală a fost rugată să-și intre în rol și să cânte invitaților, creând atmosfera atât de plăcută a unei petreceri. Și, fiindcă veni vorba despre invitați, să amintesc despre ținuta aleasă a acestora, oameni blânzi, generoși, optimiști, bine-dispuși, dovedind că ceea ce ne unește este mai puternic și mai important decât ceea ce ne desparte. S-a cântat mult și frumos – Emilia Califariu și Gabriel Califariu – s-a dansat mult și elegant, dansuri moderne și populare, s-a aplaudat frenetic măiestria tinerilor din ansamblul *Astra*, care i-au încântat pe toți mesenii.

Ca în fiecare an, organizatorii au acordat diplome celor cu un aport deosebit în activitatea asociației sau celor care reprezintă continuitatea spiritului *Izvorului*, cum ar fi domnii Milu Alexandrescu și Mitiță Iordache.

De-a lungul tuturor edițiilor, ca și în cea de abia încheiată, organizatorii au încercat și au reușit să evidențieze câte ceva din povestea noastră de mocani, povestea familiilor noastre și în final povestea comunității noastre.

Ediția 2016 a balului nostru a fost o împlinire sufletească, o izbândă mult deasupra așteptărilor participanților, a fost o noapte de zâmbete și mulțumiri, de etichetă și fast, amintindu-ne că predecesorii noștri au fost excelenți păstrători de tradiție. Pe toți cei care au făcut și fac acest lucru, transmitând mai departe bogata zestre spirituală a mocanilor săceleni, să-i cinstim cum se cuvine și să-i luăm drept modele! Cândva ne vom da seama cât le datorăm și cât de mult ne lipsesc.

Foto: Ioan Sulu

Ec. Dumitru Voinea



Ecouri după Balul Plăcintelor

PLĂCINTE CU SUFLET

Muzica era în toi, doamnele și domnii își etalau frumoasele costume tradiționale dar și talentul la jocul mocănesc, când, deodată, au apărut plăcintele, vedetele balului... Cu toții le așteptam, pofticioși și curioși: oare sunt reușite anul acesta, este aluatul potrivit, este brânza suficient de bună sau este prea pișcăcioasă? Pentru că, să fim sinceri, despre ce vorbim tot anul după bal? Despre ținute, despre muzică, program sau... despre plăcinte?

Am onoarea să particip la acest bal de patru ani, nu pretind că sunt specialistă nici la gătit (soțul meu poate confirma că de ani buni încerc să îl conving că cea mai bună mâncare este salata, mai ales cea făcută de el) cu atât mai puțin la plăcinte mocănești.

Dar un lucru știu, anul acesta plăcintele au avut ceva în plus și sper că toată lumea a sesizat ceva deosebit în gustul lor. Secretul era sufletul pus în plăcinte de



câteva urmașe ale mocanilor care au pus pasiune, efort și timp în pregătirea lor. Ele nu au dorit diplome și nominalizări în timpul balului, ele au dorit ca noi să mâncăm cea mai bună, cea mai autentică placintă mocănească. Dar eu cred că este bine să știm cu toții ca plăcintele au avut un pic din sufletul mocancelor care le-au pregătit cu dragoste pentru tradiție și pentru noi toți, de aceea va rog să îmi permiteți să le

numesc aici: Elena Primăvăruș, Rodica Eftimie, Georgeta Souca, Antonia Homorozean, Simona Cerbu, Ina Bîja și Mimi Zbarcea.

Valoarea acestor plăcinte nu poate fi cuantificată, dar merită cel puțin aprecierea, chiar dragostea noastră pentru pasiunea și dorința unor mocance de a ne da nouă tot ce este mai bun în seara magică a Balului Plăcintelor.

Foto: Dorel Cerbu

Dana Crăciunescu-Schaapman

POVESTE DIN STEPHANSHAUSE (Sau cum se pot implica oamenii în viața orașului lor)



"A fi împreună este un început. A rămâne împreună este un progres. A lucra împreună este un Succes !!!" - Henry Ford.

Stephanshausen este un mic sat din sud-vestul Germaniei, în apropiere de Frankfurt pe Main, cu aproximativ 1000 de locuitori.

Claudiu Anghelescu este un săcelean, cu bunici din Târlungeni, plecat de mai mulți ani în Germania, actualmente unul din cei 1000 de locuitori ai satului Stephanshausen.

Ca multe alte așezări din Germania, Stephanshausen are o tradiție frumoasă în implicarea propriilor locuitori în viața acestuia. În localitatea de 1000 de locuitori există 11 asociații care organizează diferite evenimente și proiecte, de la trupă de teatru la activități cu copiii de grădiniță, de la târguri și expoziții de mașini la pompieri voluntari, de la organizare de concerte la amenajarea de parcuri în pădurile din jur, de la organizări de petreceri și baluri la evenimente hipice.

Asociația din care face parte Claudiu, "Verkehrs und Verschönerungsverein", se ocupă cu amenajarea satului și a zonei din jurul acestuia, precum și

cu diverse manifestări culturale. Din asociație fac parte aproximativ 40 de persoane, modul de lucru fiind unul extrem de simplu și eficient. Cineva propune o activitate, se alege un responsabil al proiectului, se anunță prin email membrii asociației și, când sunt suficienți participanți înscriși la activitatea respectivă, se trece la treabă. Nemțește.

În ultimii ani, au creat un traseu turistic în jurul satului de 11 km lungime (marcaj, bănci de lemn, întreținerea făcută de membrii asociației), iar anual organizează diferite ture cu ghid pe anumite tematici pe acest drum, de exemplu: cum a modificat omul în timp mediul înconjurător, ce fel de compoziție geologică are solul, etc. Actualmente asociația amenajează centrul satului și pâraul ce trece prin centrul satului. La toate aceste acțiuni, implicarea este exclusiv voluntară, administrația fiind implicată doar la nivel de aprobări, amenajările fiind făcute tot din fonduri proprii sau donații.



Pompierii voluntari din Stephanshausen

Evident că locuitorii din Stephanshausen nu sunt cei care au descoperit roata. Și în comunitățile noastre rurale, majoritare în România, a existat până târziu "claca", prin care oamenii se ajutau reciproc sau lucrau împreună pentru vreo nevoie a satului. Din păcate, varianta urbană a "clăcii", voluntariatul, a fost foarte puternic pervertit la noi în cei 50 de ani de comunism, datorită caracterului său.... obligatoriu impus de Partid. Din fericire, voluntariatul reîncepe să fie descoperit în ultimii ani.

Ceea ce s-a pierdut, însă, cel mai mult este spiritul de comunitate, pe care românii îl aveau, în special, datorită liantului creștin - în care comunitatea și comuniunea sunt esența mesajului hristic. Ateismul impus de stat timp de 50 de ani, chiar dacă nu a corupt definitiv (slavă

Domnului) inima românului, a adus o anumită individualitate, cultivată, evident, și de frică. Cel de lângă tine, vecinul, nu mai putea fi privit ca un frate, pentru că putea fi foarte bine cel care te turna Securității că ascuți "România Liberă" sau "Vocea Americii" sau că ai tăiat un vițel, sau că ... spui bancuri cu nea Nicu.

Principala condiție pentru a avea un oraș așa cum toată lumea îl dorește nu este aceea de a avea un primar competent (cu toate că este foarte de folos și acest lucru), ci de a dori și de a face lucruri împreună. Acesta este răspunsul pe care ar trebui să îl dăm la alegerile pe care le avem de făcut în fiecare zi.

Mădălin Iacob

SCRISOARE DESCHISĂ DIN PARTEA COMITETULUI DE PĂRINȚI DE LA ȘCOALA GENERALĂ "FRAȚII POPEEA"

Școala Generală nr. 4 "Frații Popeea" a fost, încă de la înființare, una dintre unitățile școlare cele mai importante atât din orașul Săcele, cât și din Județul Brașov. Din păcate, în ultimii 15 ani, **nivelul școlii noastre a urmat cursul descendent al învățământului românesc**. La acest lucru au contribuit atât problemele sociale prin care am trecut deopotrivă părinți și profesori, cât și o neînțelegere a rolului pe care administrația locală îl poate avea în activitatea unei școli.

Săcelele are o frumoasă tradiție a învățământului. Școlile de citire din jurul bisericilor, la care mocanii insistau să-și trimită copiii, și cei **10 academicieni născuți în Săcele** sunt doar două exemple din multele care pot fi găsite.

Este de datoria noastră, a săcelenilor de astăzi, să reînnoim firul acestei tradiții și să reclădim la Săcele un învățământ de calitate. Dar pentru acest lucru **este nevoie de o implicare a tuturor: părinți, profesori, autorități.**

În această vară, după peste 40 de ani, școala noastră va trece de la toaletele turcești actuale la toalete igienice și suficiente ca număr. Primăria Săcele a acceptat ca în bugetul 2016 să aloce suma necesară pentru refacerea actualelor toalete și construirea unora noi.

Însă acest lucru trebuie să fie doar primul pas spre refacerea școlii și a prestigiului ei. Din acest motiv, propunem ca împreună să ne implicăm în alte **trei proiecte importante:**

- construirea unei **săli de sport** pentru elevii școlii

- **amenajarea curții interioare a școlii**, care este neschimbată de la construcția ei din anii 70

- **reabilitarea totală a școlii** pentru a deveni un **spațiu prietenos, propice unui învățământ de calitate.**

Acest lucru este posibil, una dintre soluții oferind-o chiar Inspectoratul Școlar Județean, care ne-a comunicat luna trecută că s-au făcut publice condițiile de aplicare pentru fondurile europene – POR. Un exemplu este Școala Generală nr 2 din Râșnov, care a accesat 5,3 milioane de lei din fonduri europene pentru reabilitarea completă.

În urma ultimelor ședințe ale comitetului de părinți ai școlii, am căzut cu toții de acord ca să sprijinim orice activități ale școlii sau ale administrației care au ca scop creșterea nivelului de educație al copiilor noștri.

Prin urmare, prin această scrisoare deschisă ne reiterăm acest sprijin și dorim să facem **o invitație tuturor săcelenilor de a se implica activ** în refacerea învățământului săcelean și în **schimbarea de atitudine a întregii comunități săcelene față de școală.**

În numele **Comitetului de părinți de la Școala Generală "Frații Popeea"**

Mădălin Iacob – președintele comitetului

P.S. Pentru o mai bună comunicare a fost deschis un blog parintiidelafraatiipepea.blogspot.com și o pagină de facebook cu același id [parintiidelafraatiipepea](https://www.facebook.com/parintiidelafraatiipepea).

PREZENȚE SĂCELENE PE HARTA MONDIALĂ A SĂRITURILOR CU SCHIURILE

Săritorii săceleni Diana Trâmbițaș (CssBrașovia) și Sorin Mitrofan (CssBrașovia), au făcut parte dintre cei 22 de sportivi componenți ai delegației României care a participat, la începutul acestui an, la Jocurile Olimpice de Tineret de la Lillehammer – Norvegia. Sportivii români au concurat cu peste 1000 de reprezentanți din 70 de țări prezente la startul Jocurilor Olimpice de Tineret 2016.

La aceste întreceri, Diana Trâmbițaș (CSS Brașovia) a ocupat locul al 9-lea în proba de sărituri cu

schiorile la categoria fete 1998-2000 (trambulina K90m) cu două sărituri de 83 și 82m, aceasta în condițiile în care primele șapte sportive din clasament sunt prezente frecvent în Cupa Mondială. De asemenea, tot la schi sărituri și tot pe trambulina K90m, Sorin Mitrofan, cotelat ca unul dintre sportivii noștri experimentați, s-a clasat pe locul 15 cu două sărituri, de 84 și, respectiv 81,5m. Săceleanul Petrea Ștefan, profesor la catedra de schi alpin a CssBrașovia, a trimis și el o fată, Boier Iulia, la Lillehammer.

În acest an, pot spune istoric, România a găzduit Campionatul Mondial de Juniori la Râșnov, pe baza Olimpică de sărituri cu schiurile.

Echipa României pentru Campionatele Mondiale de Juniori, formată din sportivi: Dana Haralambie, Diana Trâmbițaș, Bianca Ștefănuță, Raluca Iulia Ștefan, Andrei Feldorean, Mihnea Spulber, Sorin Mitrofan, Eduard Torok și Iulian Pâtea (din Râșnov) și profesorii și antrenorii: Teșileanu Constantin, Magdo Csaba, Băilă Gheorghe, Spulber Florin, Beldea Constantin, Comănescu Adrian și Pepene Mihai, a fost aplaudată și ovaționată de către publicul râșnovean, în cadrul ceremoniei de deschidere a acestei competiții. Festivitatea s-a desfășurat în centrul orașului și a fost primită cu căldură de către cetățeni. Ziua de 23 Februarie 2016 a fost o zi istorică în ceea ce privesc săriturile cu schiurile în România! Eduard Torok a obținut cea mai bună clasare a unui român în probele masculine din cadrul Campionatelor Mondiale de Juniori, grație a două zboruri uimitoare. În manșa întâi, Eduard a plutit la fel de mult precum Domen Prevc, (situat între primii 15 în Cupa Mondială!) 95m, și i-a fost superior la stil. La finalul primei jumătăți de concurs, Eduard se afla pe locul 5.

De asemenea, Dana Haralambie a scris istorie pentru țara noastră, clasându-se pe locul al patrulea. Este prima clasare în top 5 pentru o sportivă din România într-o astfel de competiție. Dana Haralambie a reușit două sărituri impresionante în competiția individuală – 88m, respectiv 86m - și s-a clasat pe locul al patrulea. Diana Trâmbițaș a încheiat la rândul ei întrecerea în top 30, ceea ce consemnează două rezultate mari pentru săriturile cu schiurile din România.

Austria ca Chiara Hoelzl a devenit noua campioană mondială, iar Katharina Althaus (Germania) și Sofia Tikhonova (Rusia) au urmat-o pe podium. Dana Haralambie s-a situat la șase zecimi de punct distanță de medalia de bronz.

La categoria băieți, patru săritori români au luat startul în această întrecere: săcelenii Sorin Mitrofan, Edu-



ard Török, Mihnea Spulber și râșnoveanul Iulian Pâtea. Săceleanul Eduard Torok a reușit o săritură impresionantă de 95m, lungime cu care în prima manșă a terminat pe locul 5, dar s-a clasat pe locul 14 la finele concursului. Iulian Pâtea a încheiat, de asemenea, în top 30, pe poziția a 24-a, Sorin Mitrofan pe 45, iar Mihnea Spulber pe locul 58 din 64 de concurenți.

Premieră pentru Campionatele Mondiale de juniori: în România s-a desfășurat pentru prima dată în istoria acestei competiții, concursul pe echipe mixte (două fete și doi băieți). La startul acestei competiții au fost aliniate 12 echipe. La final, echipa României, formată din Diana Trâmbițaș, Eduard

Torok, Dana Haralambie și Iulian Pâtea a ocupat locul 7, reușind să devanseze echipe precum Rusia, Italia, Franța, Polonia și USA.

La categoria băieți, echipa României, formată din: Eduard Torok, Sorin Mitrofan, Mihnea Spulber și Iulian Pâtea a ocupat locul 9, întrecând echipe precum Franța, Rusia și USA.

În cadrul Campionatelor Mondiale de Juniori, profesorul Grosz Wilhelm Robert de la Universitatea Transilvania din Brașov a avut trei sportivi de la CSUnivBv., sportivi pe care i-a înscris ca deschizători. În lumea bună a schiului sărituri, deschizătorii sunt plătiți, iar pentru mulți dintre ei aceasta este o meserie grea și frumoasă totodată.

Mulțumim celor trei săceleni deschizători de trambulină (Forerunner, Apripista): Ștefan Blega, Adrian Grigore și Ovidiu Băilă!

Câteva concluzii: zăpada în acest an fiind foarte puțină, a încurcat foarte tare organizarea competițiilor, nu numai la noi în țară, ci și pe plan mondial, căldura din

timpul concursului a obligat organizatorii (FRSB, Ministerul Sportului și Primăria Râșnov) să comprime concursurile, așa că am avut și două concursuri pe zi, ceea ce a făcut ca arbitrii competiției, în mare parte săceleni, să fie foarte solicitați. Mulțumim domnilor arbitri!



**Profesor
Gheorghe Băilă.**

Reprezentativa României la Ceremonia de deschidere

TABEL NOMINAL

cu membrii cotizanți ai Asociației Cultural - Sportive "IZVORUL" trim.I 2016

1	Agache Adrian	61	Cornea Ioan	121	Median Ghia Maria	181	Sîrbu Adriana
2	Alexandrescu Emil	62	Costache Ionuț	122	Median Valeriu	182	Slăbilă Gheorghe
3	Arion Mircea	63	Cozma Corneliu	123	Mihaiu Aura	183	Souca Georgeta
4	Balan Eugen	64	Crăcană Petru	124	Mihalache Ștefan	184	Stanciu Vasile
5	Balan Nicolae	65	Crăciun Gentiana	125	Miklos Levente	185	Stirliciu Mihaela
6	Bancila Bebe	66	Crăciunescu Dana	126	Mircioiu Lucian	186	Stoea Gheorghe
7	Banciu Neculai	67	Crișan Gheorghe	127	Mircioiu Sebastian	187	Stoian Emilia
8	Bandi Șeitan Maria	68	Cserei Gabi	128	Mitrea Mihai Iustin	188	Stoica Stelian
9	Barbat Claudiu	69	Damian Alexandru	129	Mocanu Elena	189	Stroe Aurora
10	Barbu Dan Mircea	70	Dan Liviu	130	Modest Zamfir	190	Șerban Eugen
11	Barbu Liviu	71	Daneș Dumitru	131	Moldovan Ghia Roxana	191	Șerban Ioana
12	Barbu Nicolae	72	Diaconescu Adrian	132	Moldovan Vasile	192	Șerban Nicolae
13	Băncilă Nicolae	73	Dirjan Liviu	133	Moraru Adrian	193	Șerban Raul
14	Bârsan Horia	74	Dopovecz Iuliu	134	Moraru Florin	194	Ștefănescu Constantin
15	Beciu Ioan	75	Dragomir Dănuț	135	Moraru Ștefan	195	Taraș Ioan
16	Beleuță Eugen	76	Drăghici Valentin	136	Moroianu Cantor Emilia	196	Taraș Mircea
17	Benga Gheorghe Dănuț	77	Dumitrescu Sorin	137	Mot Teodor	197	Taraș Lucia
18	Berteanu Dumitru	78	Eftimie Bogdan	138	Munteanu Dan	198	Taraș Răzvan
19	Besoiu Marian	79	Eftimie Ioan	139	Munteanu Gheorghe	199	Taraș Emil
20	Biriș Mirel	80	Ene Tudoran Anca	140	Munteanu Gigi	200	Tagarici Laurențiu
21	Bîja Ioan	81	Ene Gheorghe	141	Munteanu Livia	201	Tănase Ionuț
22	Bîrsan Nicolae	82	Faust Remus	142	Munteanu Vasile	202	Teacă Dorin
23	Bîrsan Teodor	83	Flangea Roxana	143	Munteanu Virgil	203	Teleanu Mihail
24	Bobeș Gheorghe	84	Florea Traian	144	Muscalu Vasile	204	Teodoroiu Cristi
25	Bobeș Haricleea	85	Florescu Gheorghe	145	Nagy Gabor	205	Teșileanu Costin
26	Bobeș Ioan	86	Fodor Levente	146	Nechifor Septimiu	206	Teșileanu Ghia Eugenia
27	Bobeș Ovidiu	87	Fulop Anca	147	Necula Dan	207	Tiru Cristina
28	Boca Gabriel	88	Găitan Ovidiu	148	Nicolaescu Marinela	208	Tocitu Viorel
29	Bogeanu Alexandru	89	Georgescu Alexandru Ioan	149	Nistor Horia	209	Tuian Radu
30	Bratosin Canu Raluca	90	Ghișoiu Dorin	150	Nițescu Romulus	210	Țeposu Iulia
31	Bratosin Maria	91	Giuvelcă Ramona	151	Obancea Dan Nicolae	211	Ursu Maria
32	Bratosin Sanda	92	Gîrceag Viorel	152	Ognean Dorel	212	Ursu Gabriel
33	Brăinaș Mihai	93	Grozea Gheorghe	153	Oncioiu Maria	213	Vlad E. Adriana
34	Bucurenciu Sandu	94	Grozea Victor	154	Oprin Gabriel	214	Vlad Adriana
35	Bucurenciu Ana	95	Guiu Ștefan	155	Ovesia Octavian	215	Voicescu Nicoleta
36	Buda Daniela	96	Hermenean Sorin	156	Pastor Sanda	216	Voinea Dumitru
37	Bulat Elena	97	Homorozean Gheorghe	157	Pelin Matei Alina	217	Voinea Emilian
38	Bulat Florentin	98	Iacob Mădălin	158	Penciu Aurel	218	Voineag Ioan
39	Bulea Horia	99	Ion Florin	159	Peter Sara	219	Vrabie Cristina
40	Butu Gabriel	100	Ionescu Ghe. Nae	160	Petrea Ștefan	220	Vrabie Ioan
41	Butu Nicoleta	101	Iordache Dumitru	161	Piscoci Romică	221	Vrabie Decebal
42	Butu Traian	102	Ivan Gheorghe	162	Poenaru Laurențiu	222	Zamfir Bogdan
43	Caian Pandrea Aurel	103	Jerău Gheorghe	163	Poenaru Ovidiu	223	Zamfir Dan
44	Califaru Gavril	104	Jinga Romulus	164	Poenaru Roxana	224	Zangor Lucian
45	Caloinescu Nicolae Eugen	105	Jinga Victor	165	Pop Georgeta	225	Zangor Traian
46	Caloinescu Jenel	106	Lăzărescu Elena	166	Pop Olga	226	Zavarache Constantin
47	Cerbu Dorel	107	Leb Mircea	167	Popa Florin	227	Zărnescu Ioan
48	Cimisliu Ioan	108	Leucuța Cristina	168	Popa Virgil	228	Zbarcea Maria
49	Cimpoaie Gabriel	109	Leșescu Mihai	169	Posedaru Gheorghe		
50	Cioroianu Aurelia	110	Lipan Florin	170	Primăvăruș Elena		
51	Cirica Alexandru	111	Luca Teodor	171	Purcăroiu Nicolae		
52	Ciupală Mariana	112	Lukaci Mihai	172	Pușcașu Laurențiu		
53	Ciurea Daniel	113	Lungu Constantin	173	Rîșnoveanu Marius		
54	Cliniciu Sorin	114	Lupu Florica	174	Rîșnoveanu Ștefan		
55	Codrea Mihaela	115	Lupu Nicolae	175	Robu Adrian		
56	Coliban Nicolae	116	Lupu Ștefan	176	Roșculeț Claudiu		
57	Colț Radu	117	Manciulea Gelu	177	Sabo Viorica		
58	Coman Enescu Șerban	118	Manea Vasile	178	Sălăgeanu Lucian		
59	Comșa Eugen	119	Mățarea Ovidiu	179	Sârbu Corneliu		
60	Corfariu Iunian Onoriu	120	Median Susana	180	Sburlan Mircea		



MEMBRI AI ASOCIAȚIEI "IZVORUL" LA OMAGIEREA EPISCOPULUI NICOLAE POPEEA

SPRE ȘTIINȚĂ

Materialele primite la redacție nu se înapoiază.

Au prioritate articolele privitoare la Săcele, Târlungeni, Zizin și Purcăreni.

Materialele ce se doresc a fi prezentate în coloanele revistei pot fi trimise la adresa de e-mail: plaiurisacelene@yahoo.com sau la sediul asociației din cadrul Centrului de Documentare și Informare al Liceului Tehnologic „Victor Jinga”.

<http://www.izvorulsacele.ro/>

REDAȚIA

COLECTIVUL DE REDACȚIE

Inginer **BÎRSAN HORIA**
Profesor **CERBU DOREL**
Profesor **COLȚ RADU**
Jurnalist **IACOB MĂDĂLIN**
Profesor **FLOREA DIANA**
Inginer **ZAMFIR DAN**
Tehnoredactor **ROȘCA SILVIU**
ISSN 1223 - 9151
ISSN-L 1223 - 9151

LICEUL TEHNOLOGIC
VICTOR JINGA



MOBILITATE
MULTICULTURALITATE
MODERNITATE